

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет іноземної філології

Світлана Шелудченко

Алла Павлюк

Валентина Бойчук

Логічні засади комунікації і педагогічної риторики

Українсько-англійський глосарій

Луцьк

2023

УДК 811.11(038:083.7)

Ш 42

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 1 від 27 вересня 2023 р.)

Рецензенти:

Хом'як А. П. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки

Бляшевська А. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

Шелудченко С. Б., Павлюк А. Б., Бойчук В. М. Логічні засади комунікації і педагогічної риторики: українсько-англійський глосарій. Луцьк : Вежа Друк, 2023. 84 с.

Українсько-англійський глосарій із нормативного освітнього компоненту «Логічні засади комунікації» та вибіркового освітнього компоненту «Педагогічна риторика» містить базові терміни комунікативної логіки й інструменти риторичного мовлення як мистецтва красномовства, які використовують у різних типах дискурсу загалом та педагогічного зокрема.

Глосарій призначено для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня спеціальності «014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)» факультету іноземної філології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

УДК 811.11(038:083.7)

Ш 42

© Шелудченко С. Б., Павлюк А. Б.,
Бойчук В. М. 2023

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2023

ЗМІСТ

	<i>Передмова</i>	4
1.	Аа	5
2.	Бб	8
3.	Вв	9
4.	Гг	11
5.	Дд	12
6.	Ее	15
7.	Жж	19
8.	Зз	20
9.	Іі	23
10.	Кк	26
11.	Лл	28
12.	Мм	30
13.	Нн	34
14.	Оо	36
15.	Пп	38
16.	Рр	43
17.	Сс	46
18.	Тт	49
19.	Уу	50
20.	Фф	51
21.	Хх	52
22.	Чч	53
23.	Яя	54
	<i>Перелік бібліографічних джерел</i>	55

ПЕРЕДМОВА

Українсько-англійський глосарій із нормативного освітнього компоненту «Логічні засади комунікації» та вибіркового освітнього компоненту «Педагогічна риторика» призначено для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня спеціальності «014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)» факультету іноземної філології Волинського національного університету імені Лесі Українки та студентів інших закладів вищої освіти, зацікавлених запропонованою тематикою.

Метою українсько-англійського глосарію є коротка та вичерпна репрезентація ключових понять та явищ логіки як підґрунтя таких галузей наукового гуманітарного знання як риторика й красномовство. Глосарій містить список рекомендованої літератури, що може стати у пригоді для підготовки до семінарських занять.

Вагомим є те, що глосарій повністю відповідає тематичному наповненню лекційного курсу нормативного освітнього компоненту «Логічні засади комунікації» та вибіркового освітнього компоненту «Педагогічна риторика», а тому його використання сприятиме повторенню та узагальненню матеріалу, що стосується риторики: стилів і жанрів педагогічного красномовства; риторичного канону у педагогічному дискурсі; мовленнєвих стратегій і тактик в риторичній діяльності педагога; особливостей педагогічного діалогу в різних навчальних ситуаціях; риторичних засобів та їхньої ролі в усному мовленні вчителів іноземної мови; та комунікативної логіки, а саме, логічних основ аналізу природної мови; структури основних форм абстрактного мислення та логічних форм вербальної комунікації; вимог формально-логічних законів, дотримання яких визначає логічну правильність висловлення; правил виконання логічних операцій над поняттями, висловленнями та умовиводами; правил побудови коректних запитань та адекватних відповідей під час обговорення й вирішення професійних проблем.

Аа

абстрагування

виділення одних властивостей об'єкта мислення серед інших; логічний прийом, за допомогою якого ми виділяємо істотні властивості предметів, явищ і відокремлюємо їх від неістотних, другорядних

abstraction

the process of forming a general concept by omitting every distinguishing feature from our notions of some collection of particular things; thus, substantively, an abstraction is the concept or idea that results from this process

абстрактне поняття

поняття, в якому мислиться ознака, ізольована від її носія

abstract concept

a non-concrete idea or a concept

авторська позиція

точка зору, ідея, яку проводить або відстоює промовець або автор статті

literary positioning

establishing a relationship between themselves and the reader by declaring their stance on the subject matter at hand

адаптування матеріалу

пристосування матеріалу, який заплановано використовувати у промові, до можливостей сприйняття, інтелектуальних здібностей та інтересів слухачької аудиторії, що є передумовою того, що публіка конструктивно відреагує на виступ оратора і мети промови буде досягнуто

content adaptation

the action or process of changing something, or of being changed, to suit a new purpose or situation

академічне красномовство

один з найдавніших видів ораторського мистецтва, зокрема у риторичній традиції слов'ян; просвітницька діяльність Ярослава Мудрого, князя Володимира та багатьох інших видатних діячів культури заклала основи академічного красномовства

(academic) eloquence

the ability to use language and express your opinions well, especially when you are speaking in public

аксіома

твердження, яке не потребує доведення;

	самоочевидна істина (наприклад: «Після весни настає літо»)
<i>axiom</i>	<i>a proposition formally accepted without demonstration, proof, or evidence as one of the starting-points for the systematic derivation of an organized body of knowledge</i>
актуальність (промови)	відповідність теми та змісту промови інтересам аудиторії
<i>speech actuality</i>	<i>the relevance of the topic and content to the listeners' needs</i>
алегорія	один з тропів, сутність якого полягає у втіленні певної риси чи явища в конкретному образі, при цьому значення алегоричного образу стає зрозумілим з контексту (наприклад, образ лисиці може бути алегоричним втіленням хитрості)
<i>allegory</i>	<i>the expression by means of symbolic fictional figures and actions of truths or generalizations about human existence</i>
алетична логіка	множина модальних систем (теорій), створених на підставі алетичних модальностей «необхідно», «можливо», «дійсно», «випадково» засобами формалізованої мови
<i>alethic logic</i>	<i>the modal logic of necessity and possibility and contingency</i>
алетична модальність	модальність, що детермінується з погляду об'єктивних законів природи, суспільства й логічних законів
<i>alethic modality</i>	<i>(from Greek = truth) is a linguistic modality that indicates modalities of truth, in particular the modalities of logical necessity, contingency, possibility and impossibility</i>
альтернатива	вибір однієї з двох взаємовиключних можливостей
<i>alternative</i>	<i>a proposition or situation offering a choice between two or more things only one of which may be chosen</i>
аналіз	розчленування об'єкта мислення як цілого на частини за допомогою зовнішніх або внутрішніх дій чи операцій
<i>analysis</i>	<i>a method in philosophy of resolving complex expressions into simpler or more basic ones</i>
аналіз риторичний	вид філологічного аналізу мовних творів; засіб самоконтролю, редагування
<i>rhetorical analysis</i>	<i>a type of essay that looks at a text in terms of</i>

анотація	<i>rhetoric, being less concerned with what the author is saying than with how they say it: their goals, techniques, and appeals to the audience</i> примітка, коментар до тексту; короткий виклад змісту книги, статті, і т. п.
<i>annotation</i>	<i>the act or process of furnishing critical commentary or explanatory notes; a critical or explanatory note; a commentary.</i>
антиномія	(суперечність закону самому собі) поєднання обопільних суперечних висловлювань про предмет, які припускають однаково переконливі логічні обґрунтування; неусувна суперечність, що мислиться в ідеї чи законі й виявляється за спроби її доказового формулювання
<i>antinomy</i>	<i>a contradiction between two apparently equally valid principles or between inferences correctly drawn from such principles; a fundamental and apparently unresolvable conflict or contradiction</i>
антиномії Канта	чотири антиномії німецького філософа сформульовані у «Критиці чистого розуму» та побудовані як два суперечливих висловлювання (ствердження та його заперечення), що за змістом виражають космологічні ідеї
<i>Kant's antinomies</i>	<i>contradictions which Immanuel Kant argued follow necessarily from our attempts to cognize the nature of transcendent reality by means of pure reason</i>
антитеза	протилежність, протиставлення; стилістичний прийом, що полягає у зіставленні протилежних образів і понять
<i>antithesis</i>	<i>the rhetorical contrast of ideas by means of parallel arrangements of words, clauses, or sentences (as in “action, not words” or “they promised freedom and provided slavery”)</i>
аподиктичне висловлювання	переконливе висловлювання, що виражає закон, закономірність існування чогось або необхідність виникнення чогось за певних умов; необхідність здійснення певних дій
<i>credibility statement</i>	<i>justifying why you are experienced enough to give this speech, whether that be through personal experience or education</i>
анорія	висловлювання, що суперечить стійким поглядам і звичним уявленням людей чи

навіть здоровому глузду і, відповідно, визначається як проблема, яку потрібно вирішити

aporia

an expression of real or pretended doubt or uncertainty especially for rhetorical effect; a radical contradiction in the import of a text or theory that is seen in deconstruction as inevitable

аргументація

сукупність аргументів, використаних для аргументування

argument

a coherent series of reasons, statements, or facts intended to support or establish a point of view

аргументи

положення, з допомогою яких робиться спроба обґрунтувати істинність тези

arguments

reasons given for or against a matter under discussion

аргументування

процес надання аргументів, доводів, підтверджень, свідчень, доказів на користь виправданості й істинності погляду на якесь питання чи проблему

argumentation

the act or process of forming reasons and of drawing conclusions and applying them to a case in discussion

артикуляція

положення органів людського організму, потрібне для вимови певного звука; робота органів мовлення, спрямована на утворення звуків

articulation

the act of giving utterance or expression; the act or manner of articulating sounds

асерторичне висловлювання

висловлювання дійсності, яке виражає знання про те, що відбулося або відбувається насправді

assertive statement

a statement that clearly expresses your real wants, needs, and/or thoughts while being respectful to the person you are communicating with.

асоціаністська теорія

теорія, в основу якої покладено поняття асоціації, яка розумілась як зв'язок між елементами психічної діяльності – відчуттями, уявленнями та поняттями, які виникають під впливом повторення їх поєднань у часі та просторі

associative (chaining)

theoretical approach proposed to explain serial recall

теорія

атрибутивне судження

судження, у якому стверджується або

<i>attributive statement</i>	заперечується належність предмету визначеної властивості чи ознаки <i>a statement stating or denying the properties or features belonging to the subject</i>
аудиторія	сукупність слухачів, присутніх під час виступу оратора; те саме, що <i>публіка</i> <i>a group of listeners or spectators</i>
аудитренінг	комплекс спеціальних вправ, заснованих на самонавіювання та використовуваних людиною для управління власними психічними станами та поведінкою. <i>a special set of techniques and exercises, which are based on the technique of auto-suggestion</i>
афоризм	глибока узагальнююча думка, яка має лаконічну, відточену мовну форму <i>a short witty sentence which expresses a general truth or comment; a short pithy saying expressing a general truth; maxim</i>

багатозначна логіка

many-valued logic (also multi- or multiple-valued logic)

багатство мовлення

communication richness

безвідносне поняття

irrespective / irrelevant

notion

бесіда

conversation

бібліографія

bibliography

напрям досліджень сучасної некласичної логіки; формально-логічна система (теорія), в межах якої висловлюванням надають понад два істинних значення ($\lambda > 2$), тобто вводять додаткове значення істинності, що має семантичну або математичну (числову) інтерпретацію

the study of logical systems in which the truth-values that a proposition may have are not restricted to two, representing only truth and falsity

багатство змісту та багатий вибір мовних засобів: різноманітність лексики, синтаксичних конструкцій; в усному варіанті – різноманітність інтонації, володіння голосом, паузи та ін.

a great variety of expressive means, comprising the vocabulary richness, different syntactic constructions; intonation patterns, pitch, tone, and pauses when it comes to oral communication

поняття, що відображає предмет, з існуванням якого не пов'язується необхідне існування будь-яких інших предметів

the notion reflecting a thing that is not connected with the existence of any other things

форма спілкування, що полягає в обміні думками, почуттями між двома чи більше людьми

oral exchange of sentiments, observations, opinions, or ideas

найбільш повний список книг за певною темою чи галуззю науки, наприклад, бібліографія до статті чи дисертації

a list of books or articles about a particular subject or by a particular author; the list of books, etc. that have been used by somebody writing an article, etc.

буддизм

buddhism

релігія, що виникла в Індії в VI ст. до н. е. і була названа за іменем свого легендарного засновника Будди
the religious, monastic system, founded c. 500 B.C. on the basis of pantheistic Brahminism

вайшешика

теорія пізнання, що вказує на чотири види правильного і чотири роди помилкового пізнання, а істину дають сприйняття, логічний висновок (умовивід), пам'ять та інтуїція

vaisheshika

(in Indian philosophy) a school of thought asserting the existence of a universe formed by a god out of atoms of earth, air, fire, and water, as well as out of space, time, ether, mind, and soul, all conceived as substances coexisting eternally with the god

вербальний
verbal

усний, словесний

indicating that something is connected with words and the use of words

вигукова гіпотеза (емоційна, довільних вигуків)

започаткована епікурейцями Давньої Греції (IV–III ст. до н. е.), які вважали, що виникнення мов зумовлене природною потребою людини виражати звуками свій душевний стан

pooh-pooh theory

a theory (first proposed by British linguist Henry Sweet in the 19th century) proposing that language evolved from involuntary vocalizations such as cries, sighs, and groans to state that early humans used these vocalizations to express their emotions or intentions before they developed sophisticated languages with words and syntax structures

виразне читання

читання напам'ять або за книгою, яке правильно передає зміст тексту з чіткою дикцією і вимовою звуків, слів, достатньою гучністю, вмінням виділити логічно важливе у тексті, правильною інтонацією, вмінням передати почуття

academic recitation

a presentation made by a student to demonstrate knowledge of a subject or to provide instruction to others; a presentation by a teaching assistant or instructor, under the guidance of a senior faculty member, that supplements course materials; reviewing the lecture, expanding on

виразність (експресивність)	якість мовлення, що відрізняється від звичайного, нейтрального мовлення образністю, емоційною забарвленістю
<i>emotional expression</i>	<i>a behavior (either verbal or nonverbal) that communicates an emotional state or attitude and can occur with or without self-awareness, including facial movements like smiling or scowling, simple behaviors like crying, laughing, or saying "thank you", and more complex behaviors like writing a letter or giving a gift</i>
висловлювання	одиниця повідомлення, що має смислову цілісність
<i>utterance</i>	<i>an oral or written statement : a stated or published expression</i>
висловлювання випадковості	висловлювання, що виражає певне припущення про такі явища, процеси, події, які можуть відбутися або не відбутися в реальному світі
<i>accidental utterance</i>	<i>a statement to reflect some hypothesis concerning the phenomena, processes, events that may or may not happen in the reality</i>
висловлювання можливості	гіпотетичне, проблематичне висловлювання, що виражає можливість виникнення чогось, відбуття певної події за певних умов
<i>utterance of probability</i>	<i>a hypothetical or problematic statement to reflect the possibility for an event to happen under some circumstances</i>
висновок	остаточна думка про що-небудь, логічний підсумок, зроблений на основі спостережень, міркувань або розгляду певних фактів
<i>conclusion</i>	<i>a reasoned judgement; the necessary consequence of two or more propositions taken as premises; a final summation</i>
висота голосу	слухове відчуття частоти акустичних коливань та один із засобів виразності усного мовлення
<i>pitch</i>	<i>the property of a sound and especially a musical tone that is determined by the frequency of the waves producing it : highness or lowness of sound; the difference in the relative vibration frequency of the human voice that contributes to the total meaning of speech</i>

відповідь

response

віра

belief

внутрішнє мовлення

inner speech

це судження, яке дає інформацію, про яку йдеться в питанні

something constituting a reply or a reaction

- 1) особиста суб'єктивна думка (погляд), яка може бути істинною і хибною;
- 2) суб'єктивна впевненість в існування того, що нам ще точно невідомо;
- 3) суб'єктивна впевненість у правоті (істинності) певних ідей, гіпотез, версій, котрі ще не мають суворого логічного доведення в певний момент часу

- 1) *a state or habit of mind in which trust or confidence is placed in some person or thing;*
- 2) *something that is accepted, considered to be true, or held as an opinion;*
- 3) *conviction of the truth of some statement or the reality of some being or phenomenon especially when based on examination of evidence*

підготовка до усного або письмового мовлення; діалог із самим собою

the act of silently talking to yourself that occurs in humans regardless of their cultural and linguistic background, suggesting its key role in human cognition

гіпербола

hyperbole

гіпотеза

hypothesis

гіпотеза соціального договору

the social contract theory

гіпотеза трудових вигуків

the theory of the collective labour cries (also Yo-heave-ho theory)

гносеологія

gnosiology

гнучкість голосу

перебільшення; стилістична фігура, в якій навмисно перебільшено певну ознаку з метою надати зображуваному більшій виразності, заостреності

extravagant exaggeration; a figure of speech in which exaggeration is used for emphasis or effect

проблематичне знання (у широкому значенні); припущення; ідея, що дає змогу об'єднати деяку сукупність знань у систему знання

a general principle, tentatively put forward for the purposes of scientific explanation and subject to disconfirmation by empirical evidence

пов'язана з полемікою щодо того, як речі дістали свої назви, тобто є розвитком учення Демокріта й Аристотеля про умовність, довільність назв (назви за домовленістю)

the theory explaining the origin and evolution of names dating back to the studies of Aristotle and Democritus

запроваджена Людвігом Нуаре (1829–1889), за підтримки Карла Бюхер (1847–1930), обстоює думку, що інстинктивні вигуки супроводжували колективні трудові дії, а первісна мова була набором дієслівних коренів

the theory of language evolution in rhythmic chants and vocalisms uttered by people involved in communal labour

вчення про процес пізнання, про джерела, можливості та засоби пізнання; теорія пізнання

the philosophic theory of knowledge : inquiry into the basis, nature, validity, and limits of knowledge

здатність швидко і невимушено переходити з однієї висоти на іншу, з гучного звучання на тихе, з одного тембру на інший

vocal flexibility голос	functional	<i>the capacity to produce sounds that can be used to fulfil any or multiple functions</i> звук, що утворюється при проходженні повітря між вібруючими голосовими зв'язками і вважається основним звуковим засобом успішної промови
voice		<i>sound produced by vertebrates by means of lungs, larynx, or syrinx; musical sound produced by the vocal folds and resonated by the cavities of head and throat; expiration of air with the vocal cords drawn close so as to vibrate audibly; a sound resembling or suggesting vocal utterance</i>
гомилетика		богословська наука; пояснює теорію церковної співбесіди, пастирського проповідування слова Божого, історію проповідницької літератури, визначає цілі проповіді, надає практичні рекомендації, поради через «уроки віри й благочестя»
homiletics		<i>the application of the general principles of rhetoric to the specific art of public preaching; the art of preaching or writing sermons</i>
градація		стилістична фігура, що полягає в такому розташуванні частин висловлювання (слів, частин речення), коли кожна наступна містить у собі посилення (послаблення) смислового чи емоційно-експресивного значення; є градація висхідна і спадна
gradation		<i>a rhetorical figure that consists of presenting a series of ideas or feelings in such a way that what follows always says a little more (ascending gradation) or a little less (descending gradation) of what precedes</i>

двозначна логіка

two-valued logic (also bivalent logic)

формально-логічна система (теорія), створена на підставі принципу двозначності, що означає: певному висловлюванню А можна надати лише одне з двох значень істинності: 1) «істинне» (і), 2) «хибне» (х)

a logic where every proposition (without free variables) is either true or false and none is both; a key feature of classical logic

дебати

організоване публічне обговорення питань, під час якого учасники викладають власні ідеї, програми, погляди на вирішення важливих громадських та державних проблем

debate

a contention by words or arguments; a regulated discussion of a proposition between two matched sides;

дедуктивний умовивід

(від латинського слова deductio – виведення) називається умовивід, в якому перехід від загального знання до часткового є логічно необхідним

deductive reasoning

the mental process of drawing deductive inferences when the conclusion follows logically from its premises, i.e. it is impossible for the premises to be true and the conclusion to be false

дедукція

1) принцип переходу від загального до часткового;

2) логічний висновок від загального судження до часткового (або менш загального) висновків

deduction

the process of using information you have in order to understand a particular situation or to find the answer to a problem

декламація

declamation

читання прози або віршів в голос

the act of speaking or of expressing something to an audience in a formal way

демократичний діалог

складний соціальний феномен; будучи інтердисциплінарним, він вимагає комплексного, системного вивчення,

<i>democratic dialogue</i>	співпраці різних наук – логіки, філософії, мовознавства, психології, етики, педагогіки <i>a participatory development process that involves those concerned to find ways to meet shared challenges in agreement</i>
деонтична модальність	модальність з погляду прийнятних у суспільстві правових і моральних норм <i>a linguistic modality that indicates how the world ought to be according to certain norms, expectations, speaker desires, etc.; an indication that the state of the world does not meet some standard or ideal, whether that standard be social (such as laws), personal (desires), etc.</i>
<i>deontic modality</i>	
дефініція	стисле логічне визначення, яке містить у собі найістотніші ознаки визначуваного поняття <i>a statement of the meaning of a word or word group or a sign or symbol; a statement expressing the essential nature of something; the action or the power of describing, explaining, or making definite and clear</i>
<i>definition</i>	
дикція	ступінь виразності в мовленні, чіткість вимовляння звуків відповідно до норм певної мови. Правильна дикція – одна з передумов успіху оратора, бо від неї залежить те, як слухачі сприймуть інформацію
<i>diction</i>	<i>a writer's or speaker's distinctive vocabulary choices and style of expression in a poem or story; the distinctiveness of speech; the art of speaking so that each word is clearly heard and understood to its fullest complexity and extremity, and concerns pronunciation and tone, rather than word choice and style</i>
дилема	логічне судження з двома виставленими протилежними положеннями, що суперечать одне одному і виключають можливість третього
<i>dilemma</i>	<i>a problem offering two possibilities, neither of which is unambiguously acceptable or preferable</i>
дипломатичне красномовство	мистецтво, що розвивається у державах, які проводять активну державотворчу політику, і включає в себе такі два основні види: промова на міжнародній конференції; промова в процесі дипломатичного акту
дипломатична комунікація	<i>refers to the use of tactful and strategic language and behavior in order to effectively</i>

	<i>convey messages, build business relationships, and resolve conflicts between individuals or groups, often in a political or business context, such as in international or multinational companies</i>
дискурсивне мислення	розгорнуте в часі міркування за допомогою умовиводів – способів логічного зв'язку суджень
<i>discursive thinking</i>	<i>proceeding coherently from topic to topic; a cognitive type marked by a method of resolving complex expressions into simpler or more basic ones : marked by analytical reasoning</i>
дискусія	форма колективного обговорення, мета якої виявити істину через зіставлення різних поглядів, правильне розв'язання проблеми
<i>discussion</i>	<i>consideration of a question in open and usually informal debate; a formal treatment of a topic in speech or writing</i>
диспозиція	один з етапів роботи над промовою, на якому формулюють основні поняття про предмет виступу, підбирають матеріал і знаходять для нього місце у структурі промови, продумують композицію ораторського твору
<i>disposition</i>	<i>a tendency or propensity to respond in specific ways to particular circumstances; one of the eloquent stages</i>
диспут	публічний спір на наукову, літературну та ін. теми
<i>dispute</i>	<i>a state of prolonged public controversy or debate, usually concerning a matter of conflicting opinion or point of view</i>
дифірамб	1) давньогрецький гімн на честь Діоніса; 2) нестримне вихваляння будь-кого
<i>dithyramb</i>	<i>1) an ancient Greek hymn sung and danced in honor of Dionysus, the god of wine and fertility; 2) a statement or writing in an exalted or enthusiastic vein</i>
дихання оратора	спосіб, яким промовець вдихає та видихає повітря під час виступу, що впливає на звучання промови, зокрема йдеться про силу голосу, якість звуку, артикуляції тощо.
<i>speech breathing</i>	<i>a specific way to control ventilation while supporting speech planning and phonation constraints</i>
дихотомія	послідовне ділення цілого на дві частини,

	ПОТІМ КОЖНОЇ ЧАСТИНИ ЗНОВУ НА ДВІ І Т. Д. <i>a partition of a whole (or a set) into two parts (subsets)</i>
<i>dichotomy</i>	
<i>діалог</i>	обмін інформацією, у якому беруть участь двоє учасників, висловлення (репліки) одного змінюються висловленнями (репліками) іншого
<i>dialogue</i>	<i>a written composition in which two or more characters are represented as conversing; a conversation between two or more persons; a discussion between representatives of parties to a conflict that is aimed at resolution</i>
<i>діалогізм</i>	універсальна властивість взаємодії людей, яка викликана їх потребами та спільною діяльністю
<i>dialogism</i>	<i>the expression of an author's ideas by means of a dialogue between two or more characters</i>
<i>діатриба</i>	історична форма діалогу – різка, прискіплива мова із нападками особистого характеру, що за тоном нагадувала уїдливу пародію
<i>diatribe (also rant)</i>	<i>a lengthy oration, though often reduced to writing, made in criticism of someone or something, often employing humor, sarcasm, and appeals to emotion</i>
<i>ділове мовлення</i>	вид усного або письмового мовлення, що використовується в ділових доповідях при складанні документів; відрізняється високою точністю, суворою юридичною обґрунтованістю, повною відсутністю засобів мовної виразності, експресії
<i>business communication</i>	<i>exchanging information both within an organization and with individuals outside of it to foster interaction between employees and management to achieve common goals while streamlining organizational procedures and minimizing mistakes</i>
<i>доведення</i>	завжди правильне міркування, в якому відношення між засновками і висновком є відношенням логічного слідування (такі міркування називають демонстративними), де аргументами виступають достовірні твердження (різного роду визначення, аксіоми і постулати, закони науки, інші твердження, істинність яких доведена раніше, твердження, що фіксують очевидні факти)
<i>the rules of evidence</i>	<i>encompassing the rules and legal principles that</i>

додавання понять	<i>govern the proof of facts in a legal proceeding.</i> операція з обсягами понять, яка полягає в об'єднанні двох або кількох множин, що становлять обсяги відповідних понять, в одну множину
<i>logical conjunction</i>	<i>the truth-functional operator of conjunction or logical conjunction; the <u>and</u> of a set of operands is true if and only if all of its operands are true</i>
доказ	незаперечний довід або факт, який підтверджує істинність чого-небудь; підтвердження
<i>proof</i>	<i>the cogency of evidence that compels acceptance by the mind of a truth or a fact; the process or an instance of establishing the validity of a statement especially by derivation from other statements in accordance with principles of reasoning</i>
доктрина	1) вчення, наукова або філософська ідея; 2) керівний політичний принцип; 3) у риториці Цицерона – знання
<i>doctrine</i>	1) (from Latin: <i>doctrina</i> , meaning “teaching, instruction”) a codification of beliefs or a body of teachings or instructions, taught principles or positions, as the essence of teachings in a given branch of knowledge or in a belief system; 2) a body of religious principles as promulgated by a church; 3) a principle of law, in the common-law traditions, established through a history of past decisions
доповідь	прилюдне офіційне повідомлення на певну тему, в якому відображено суть певної проблеми чи результати дослідження, проведеного з якогось питання (наукового, політичного, юридичного та ін.)
<i>report</i>	<i>common talk or an account spread by common talk; an account or statement of a judicial opinion or decision</i>
доповнювальне запитання («що-запитання»)	запитання, що вимагає отримання у відповіді додаткового знання (інформації) стосовно предмета міркувань
<i>a question for further information (also What-question)</i>	<i>a standard way of asking for further information in formal situations</i>
дорадча промова	промова, яка стосується суспільних чи особистих справ і містить поради,

	пропозиції, заохочення до певних думок або дій
<i>deliberative rhetoric</i>	<i>one of the three kinds of rhetoric described by Aristotle that juxtaposes potential future outcomes to communicate support or opposition for a given action or policy</i>
<i>domen</i>	влучний, кмітливий вислів із гумористичним відтінком, використання якого в ораторському мовленні привертає увагу слухачів, робить виступ цікавішим і динамічнішим
<i>joke</i>	<i>a display of humour in which words are used within a specific and well-defined narrative structure to make people laugh and is usually not meant to be interpreted literally</i>
<i>доцільність мовлення</i>	відповідність мовлення поставленій меті, чому сприяють чітке усвідомлення мети виступу, продуманий зміст мовлення, добре орієнтування в темі промови, вдалий підбір мовних одиниць, знання невербальних засобів комунікації
<i>eloquent expedience (also eloquent expediency)</i>	<i>the relevance of public speaking to its aim accompanied by the accuracy of verbal and non-verbal means of communication</i>

Ее

**евристичної (сократичної)
бесіди метод**

heuristic technique

один з основних методів наукового дослідження, в якому вивчення явищ відбувається за допомогою доцільно вибраних або штучно створених умов

any approach to problem solving or self-discovery that employs a practical method that is not guaranteed to be optimal, perfect, or rational, but is nevertheless sufficient for reaching an immediate, short-term goal or approximation

Езопівська мова

Aesopian language

замасковане висловлення власних думок, іносказання; мовлення, сповнене недомовок та натяків, засобами якого виступають алегорія, іронія, алюзія (від імені давньогрецького байкаря Езопа)

a means of communication with the intent to convey a concealed meaning to informed members of a conspiracy or underground movement, whilst simultaneously maintaining the guise of an innocent meaning to outsiders

експеримент

experiment

метод навчання чи спілкування з аудиторією, за якого завдяки низці взаємопов'язаних питань слухачів підводять до відповіді на головне питання, допомагають зробити ширший висновок щодо певної проблеми (назва від імені Сократа, який під час бесід з учнями прагнув спростувати їхні помилкові думки, не стверджуючи прямо власний погляд, а підводячи слухача до певних висновків серією відповідно поставлених запитань)

a procedure carried out to support or refute a hypothesis, or determine the efficacy or likelihood of something previously untried

експресивність

яскравість прояву почуттів та емоцій; підвищена виразність твору (промови), створена за допомогою художніх та риторичних засобів, що в публічному мовленні є позитивною властивістю промови

<i>expressivity</i> експресія	та виступу оратора, оскільки робить їх більш жвавими й динамічними <i>the quality of being expressive</i>
<i>metaphorical expression</i> експромт	сила вияву певних почуттів, емоцій, а також виразність тексту, створена різноманітними засобами мови, зокрема фігурами, тропами <i>a particular word, phrase, or form of words that has a different meaning than its literal form</i> у риториці промова, складена безпосередньо у процесі виголошення, без попередньої підготовки, що вимагає від промовця певного досвіду складання та виголошення промов, упевненості в собі, кмітливості (те саме, що <i>імпровізація</i>)
<i>impromptu</i> екстенціональний контекст	<i>made, done, or formed on or as if on the spur of the moment; composed or uttered without previous preparation</i> контекст, в якому важливі тільки денотати мовних виразів, котрі до нього входять
<i>extensional context (also transparent context)</i> екстраполяція	<i>a syntactic environment in which a sub-sentential expression can be replaced by an expression with the same extension and without affecting the truth-value of the sentence as a whole</i> різновид індукції, аналогії та узагальнення в їх взаємозв'язку, що полягає у поширенні якісних характеристик з однієї предметної галузі на іншу, з минулого і сучасного на майбутнє; кількісних характеристик однієї галузі предметів на іншу, одного агрегату на інший на підставі спеціально розроблених для цієї мети методів; деякого рівняння на інші предметні галузі у межах однієї науки або на інші галузі знання, що пов'язане з їх певною модифікацією (метод математичної індукції)
<i>extrapolation</i> елімінативна індукція	<i>a type of estimation, beyond the original observation range, of the value of a variable on the basis of its relationship with another variable</i> система умовиводів, в якій висновки про причину досліджуваних явищ будуються шляхом виявлення обставин, які підтверджують, і виключення обставин, не задовольняючих властивостям причинного

	зв'язку
<i>eliminative induction</i>	<i>a number of possible hypotheses concerning some state of affairs is presumed, and rivals are progressively eliminated by new evidence</i>
елокуція	один з розділів класичної риторики, який вивчає виразність промов і їх мовне оформлення, а саме питання правильності, доречності, виразності, змістовності, точності мовлення оратора, використання у промовах оптимальних мовних засобів
<i>elocution</i>	<i>(in Western classical rhetoric) one of the five core disciplines of pronunciation, which was the art of delivering speeches.</i>
емоційна (емоційно забарвлена) лексика	слова, у значенні яких виявлено оцінний компонент, які передають позитивну чи негативну оцінку, почуття та переживання («жаль», «любий», «дратуватися»), характеризують людей чи істот («сонечко», «красунчик», «негідник», «свиня»), містять оцінку певної дії чи процесу («базикає», «плетуться»), вигуки («Ох!», «Ой!», «Ого!») та ін., які у публічному мовленні привертають увагу аудиторії, однак повинні бути адекватними ситуації, темі та меті промови
<i>emotionally coloured vocabulary</i>	<i>the means to manifest a person's attitude to a certain subject, expression, national thinking and perception of the world</i>
емоційні жести	жести, які виявляють різноманітні емоції людини (наприклад, знизування плечима підкреслює сумнів чи непевність, розведення рук – здивування, удар кулаком по столу – гнів) та у поєднанні з мімікою та інтонацією посилюють експресивність промови
<i>emotional gestures</i>	<i>a set of nonverbal cues including facial expression, body movement and posture, gesture, tone of voice, speaking style, touching behaviors, and so on; an overall emotional display</i>
емоційність	схильність людини до переживання та яскравого вираження емоцій, збудженість, що є радше позитивною властивістю оратора, вона робить виступ більш жвавим і динамічним
<i>emotionality</i>	<i>the quality or state of being emotional or highly emotional</i>
емоція	переживання людиною свого ставлення до

дійсності, до особистого й навколишнього життя; душевне переживання, почуття людини

emotion

a mental state brought on by neurophysiological changes, variously associated with thoughts, feelings, behavioral responses, and a degree of pleasure or displeasure

емпіризм

напрямок у філософії, який єдиним джерелом пізнання вважає чуттєве сприймання і досвід, а значення теоретичних узагальнень і логічного мислення недооцінює або зовсім заперечує

empiricism

an epistemological view that holds that true knowledge or justification comes only or primarily from sensory experience; one of several competing views within epistemology, along with rationalism and skepticism

емпіричний

empirical

заснований на емпірії

originating in or based on observation or experience; relying on experience or observation alone often without due regard for system and theory

емфаза

одна з риторичних фігур, емоційне та експресивне виділення певної частини висловлювання чи окремого слова за допомогою інтонації, повторень, порядку слів тощо (наприклад: «Нам потрібно працювати, працювати і ще раз працювати!», де «працювати» виділено повторенням, а в усному мовленні – також інтонаційно)

emphasis

force or intensity of expression that gives impressiveness or importance to something; a particular prominence given in reading or speaking to one or more words or syllables

емфатичний наголос

експресивне, емоційне виділення певної частини висловлення (групи слів, одного слова або його частини), що виявляється в подовженні голосних (інколи приголосних) звуків, яке супроводжує своєрідна інтонація, що підсилює експресивність мовлення, виявляє емоційний стан промовця

emphatic stress

the placing of emphasis on a particular word of a sentence, typically used to connect, clarify, compare, or highlight ideas

епідейктична промова

урочиста промова, що стосується певної особи, події, явища й містить оцінний

epideictic oratory (also ceremonial oratory or praise-and-blame rhetoric)
епістемічна логіка

epistemic modal logic

епістемічна модальність

epistemic modality

епітафія

epitaph

епітет

epithet (also byname)

еристика

eristic

етика

компонент (вітальна, застільна промови, епітафія та інші промови, що містять похвальний компонент, а також викривальні промови, що засуджують когось чи щось)

one of the three branches, or "species", of rhetoric as outlined in Aristotle's Rhetoric, to be used to praise or blame during ceremonies

(грец. – знання) розділ модальної логіки, який досліджує міркування, в структурі котрих відокремлюються висловлювання з епістемічними модальностями «знає», «вважає», «вірує», «думає», «відомо», «доведено», «підтверджується», «сумнівається», «переконаний» і под.

a subfield of modal logic that is concerned with reasoning about knowledge

модальність з погляду закономірностей пізнання об'єктивного світу

a sub-type of linguistic modality that encompasses knowledge, belief, or credence in a proposition, exemplified by the English modals may, might, must.

короткий текст на честь померлої особи, викарбуваний на надгробній плиті, а також надгробна промова

a funeral oration; a short text honouring a deceased person

один з основних тропів, художнє, образне означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість явища, предмета, поняття, дії

a descriptive term (word or phrase) known for accompanying or occurring in place of a name and having entered common usage

підрозділ риторики, який вивчає правила та прийоми сперечання та досліджує види суперечок, етапи їх ведення, способи доводити власну думку та спростовувати позицію суперника, типові помилки під час сперечання, типи аргументів та ін.

an argument that aims to successfully dispute another's argument, rather than searching for truth

наука про мораль, її походження, розвиток і роль у суспільному та особистому житті

<i>ethics (also moral philosophy)</i>	людей <i>a branch of philosophy that involves systematizing, defending, and recommending concepts of right and wrong behavior</i>
<i>етос</i>	одна з основних категорій класичної риторики, зразкова суспільна й особиста морально-етична поведінка оратора, що потрібна для того, аби мати змогу впливати на слухачів і переконувати їх
<i>ethos</i>	<i>a Greek word meaning “character” used to describe the guiding beliefs or ideals that characterize a community, nation, or ideology; and the balance between caution, and passion</i>
<i>ефективність промови</i>	результат від виголошеної промови, який повністю або частково відповідає очікуванням оратора; реакція аудиторії, яка свідчить про те, що мети промови вдалося досягти (наприклад, у разі закличної промови слухачів вдалося переконати здійснити певні дії, у разі розважальної промови – розвеселити тощо)
<i>effective speaking</i>	<i>the ability to say what you want to say in such a way that it is heard and acted upon</i>

Жж

жанр красномовства

тип промови, для якого характерний специфічний зміст, а також особливості й обставини виголошення

branches of oratory

the division into three branches or kinds of causes (genera causarum) in classical rhetoric

жест

один з невербальних засобів спілкування, рух людського тіла або його частин (здебільшого рук), який передає певну інформацію, виражає емоції

gesture

a movement usually of the body or limbs that expresses or emphasizes an idea, sentiment, or attitude; the use of motions of the limbs or body as a means of expression

жестикулювання

процес використання жестів для виразності мови або виявлення емоцій, який завжди загострює увагу слухачів, адже в людській свідомості закладена сприйнятливність до жестів руками

gesturing

using movements of the hands or head in order to tell someone something or draw their attention to something

жести-наголошення

короткі, прості рухи рук, які зазвичай співпадають із логічним або емоційним наголосом та які люди здебільшого використовують мимовільно; під час ораторської практики їх не варто надмірно контролювати, адже вони підсилюють виразність мовлення

beat gestures

gestures accentuating the topic that is being conveyed without directly referring to the topic, emphasizing certain words and phrases

загальне поняття

general concept

заклична промова

invoking speech

заключення

logical consequence (also entailment)

закон виключеного третього

law of excluded middle (also the principle of excluded middle or tertium non datur)

закон виключеного четвертого

law of three truth values

закон достатньої підстави

principle of sufficient reason

поняття, в якому мислиться два чи більше предметів

a concept associated with more than two objects
 один з типів промов у межах агітаційного красномовства, метою якої є спонукати слухачів до певних дій, заохочувати їх щось зробити (наприклад, промовець може заохочувати аудиторію кинути палити, взяти участь у роботі на громадських засадах чи придбати певний продукт або послугу)

a type of agitating oratory that aims at urging and fostering the audience to take up some activity

завершальна композиційна частина мовного твору, що містить висновки, відповіді на запитання, постановку нових завдань

a fundamental concept in logic which describes the relationship between statements that hold true when one statement logically follows from one or more statements

із двох суперечливих суджень про один і той же предмет, в один і той же час і в одному і тому ж відношенні одне неодмінно істинне, друге хибне, третього бути не може

a logic principle stating that for every proposition, either this proposition or its negation is true

висловлювання А є або істинним, або хибним, або невизначеним (нейтральним)

a logic principle indicating true, false and some third value

достовірною треба вважати тільки ту думку, істинність якої достатньо обґрунтована

a logic principle (articulated and made prominent by Gottfried Wilhelm Leibniz, with many antecedents, further used and developed by Arthur Schopenhauer and Sir William Hamilton) stating that everything must have a

закон суперечності

*law of noncontradiction
(also law of contradiction,
principle of non-contradiction
(PNC), or principle of
contradiction)*

закон тотожності

law of identity

закони риторики

law of rhetoric

заперечення риторичне

negation strategy

запитання

question

запитання риторичне

reason or a cause

два протилежні висловлювання не є одночасно істинними; у крайньому разі одне з них неодмінно хибне

a logic principle stating that contradictory propositions cannot both be true in the same sense at the same time, e. g. the two propositions “p is the case” and “p is not the case” are mutually exclusive

будь-яка думка про предмет у процесі даного міркування тотожна сама собі, скільки б разів вона не повторювалась

a logic principle stating that each thing is identical with itself

основні закономірності риторичної діяльності, які визначають її ефективність (концептуальний, моделювання аудиторії, стратегічний, тактичний, ефективної комунікації та системно-аналітичний закон)

main consistent oratory patterns defining its efficiency

одна з риторичних фігур, заперечення, що має форму відповіді на ймовірне припущення, зауваження опонентів або як засіб привернути увагу до чогось; ствердження у формі заперечення (наприклад: «Не думайте, наші кроки – не спроба заперечити примирення», «Провокаціям у місті не бувати!»)

a rhetoric means explaining what something is by showing what it is not

форма виразу думок, коли суб'єкт х хоче уточнити та доповнити відоме йому знання (інформацію) про певний об'єкт пізнання або отримати нове знання (нову інформацію); визначити істинність отриманого знання

an utterance which serves as a request for information

одна з риторичних фігур, запитання, що не потребує відповіді, адже відповідь або і так відома слухачам, або знайти її важко чи неможливо (наприклад: «Чи потрібні людині зміни, якщо вона усім задоволена?», «Як нам позбутися глобального комплексу меншовартості?»)

<i>rhetorical question</i>	<i>a question asked for a purpose other than to obtain the information</i>
засновки	раніше відомі судження, на підставі яких робиться висновок
<i>premise (also premiss)</i>	<i>a proposition – a true or false declarative statement – used in an argument to prove the truth of another proposition called the conclusion</i>
збірне поняття	поняття, в якому кожен елемент обсягу є сукупністю відносно самостійних предметів, що мисляться як один предмет
<i>collective concept</i>	<i>a concept where each part of the extent is a totality of independent objects that are considered as a whole</i>
звертання	словесна формула, яка називає тих, до кого звернена промова, з якої зазвичай починається вступ і яка сигналізує слухачам про те, що сказане буде звернене до них і стосуватиметься саме їх
<i>vocative expression</i>	<i>a phrase used to identify the addressee of an utterance</i>
звертання риторичне	одна з риторичних фігур, звертання, що адресоване відсутнім в аудиторії особам, неживим предметам, абстрактним поняттям і яке часто містить ще й оцінну характеристику, виявляє ставлення промовця до об'єкта звертання (наприклад: «Душе моя!», «Прекрасна наша земле!»)
<i>rhetoric expression</i>	<i>a phrase used to appeal to absent listeners or inanimate objects for the sake of emotional colouring</i>
звуконаслідувальна гіпотеза	гіпотеза започаткована ще Демокритом (460 до н.е.–?) і Платоном (427– 347 р. до н.е.), полягає в тому, що мова виникла шляхом наслідування людиною звуків природи
<i>bow-wow theory</i>	<i>any of the theories by various scholars, including Jean-Jacques Rousseau and Johann Gottfried Herder, on the speculative origins of human language</i>
звукосимволічна гіпотеза	теорія, в основу якої покладено звукосимволізм, установлює певний прямий зв'язок між почуттями й емоціями людини і звуками
<i>pooh-pooh theory</i>	<i>a theory treating the first words as emotional interjections and exclamations triggered by pain, pleasure, surprise, etc.</i>

зміст поняття

concept content

сукупність істотних і загальних ознак, які в ньому мисляться

the totality of significant and general features that are considered to be peculiar

зміст промови

rhetoric content

те, що викладено у промові; те, про що у ній ідеться, тобто тема, ідея, згадані факти, приклади, висловлені міркування автора тощо

understanding what is communicated through language and how this is communicated

зовнішнє мовлення

outer speech

мовлення для інших, матеріалізоване у вигляді акустичних чи графічних комплексів

expression of thought by spoken or written words, and the understanding of spoken or written words of others

зоровий (візуальний) контакт

eye contact

один із засобів активізації уваги аудиторії, за якого погляд оратора спрямований на аудиторію загалом і в ході виступу затримується на кожному з присутніх зокрема

a form of nonverbal communication and can have a large influence on social behavior

Ii

<i>ідеал</i>	поняття про досконалість
<i>ideal</i>	<i>a principle or value that one actively pursues as a goal, usually in the context of ethics, and one's prioritization of ideals can serve to indicate the extent of one's dedication to each</i>
<i>ідеалізація</i>	один з видів абстрагування, в результаті якого створюються поняття ідеалізованих (ідеальних) об'єктів
<i>idealization</i>	<i>the process by which scientific models assume facts about the phenomenon being modeled that are strictly false but make models easier to understand or solve</i>
<i>ідея промови</i>	головна думка, яка тисло виражає зміст промови; переконання, яке автор промови прагне донести до слухачів
<i>oratory theme</i>	<i>the main idea that presents the content briefly to convince the audience</i>
<i>«ідоли печери»</i>	це помилкові відображення дійсності, які виникають внаслідок надмірної схильності людей або до старих істин, або до нових відкриттів
<i>idols of the cave</i>	<i>those which arise within the mind (being symbolically a cavern) of the individual; the thoughts of the individual variously modified by temperament, education, habit, environment, and accident; an individual, who dedicates his mind to some particular branch, possessed by his own peculiar interest and interpreting all other learning according to the colors of his own devotion.</i>
<i>«ідоли ринку»</i>	це труднощі пізнання, які виникають у результаті некритичного, поверхового ставлення до функції, значення і природи слова
<i>idols of the marketplace</i>	<i>errors arising from the false significance bestowed upon words; the popular belief that men form their thoughts into words in order to communicate their opinions to others, but often words arise as substitutes for thoughts and men think they have won an argument because they</i>

«ідоли роду»	<p><i>have out talked their opponents</i></p> <p>це спотворення, які виникають у результаті намагання людини наділити речі та явища природи власними якостями</p>
<i>idols of the tribe</i>	<p><i>deceptive beliefs inherent in the mind of man, and therefore belonging to the whole of the human race; abstractions in error arising from common tendencies to exaggeration, distortion, and disproportion</i></p>
«ідоли театру»	<p>хибні твердження, які обґрунтовуються посиленнями на авторитети</p>
<i>idols of the theatre</i>	<p><i>those which are due to sophistry and false learning; idols that are built up in the field of theology, philosophy, and science, and because they are defended by learned groups are accepted without question by the masses; false superstructures raised on false foundations</i></p>
ілюстративні, або зображальні, жести	<p>жести, за допомогою яких промовець частково зображає те, про що йдеться, і які найчастіше трапляються під час описування явищ, подій, предметів (наприклад, оратор говорить про велику кількість чогось, водночас тримаючи дві руки витягненими паралельно перед собою на значній відстані, або описує висоту, піднімаючи витягнуту руку над головою)</p>
<i>illustrative gestures</i>	<p><i>any gestures that look like the thing that the character is trying to describe</i></p>
імідж оратора	<p>уявлення, думка про оратора, яке складається в аудиторії у результаті його виступу і складається із зовнішнього образу (вигляд оратора, його міміка, жести, поза) та внутрішнього образу (вміння промовця спілкуватися, володіти мовою, риси характеру тощо)</p>
<i>speaker's image</i>	<p><i>the idea or a viewpoint about the speaker that is built up and shared by the audience taking into account the speaker's posture, gestures, interactive skills, language competence, individual traits of character, etc.</i></p>
імітація <i>imitation</i>	<p>наслідування, копія, підробка</p> <p><i>a behavior whereby an individual observes and replicates another's behavior</i></p>
імпровізація	<p>у риториці промова, складена безпосередньо у процесі виголошення (те саме, що</p>

		<i>експромт)</i>
<i>improvisation</i>		<i>the activity of making or doing something not planned beforehand, using whatever can be found; (in the performing arts) a very spontaneous performance without specific or scripted preparation</i>
<i>імпровізування</i>		у риторичі виголошення промови без попередньої підготовки, експромтом
<i>improvising</i>		<i>composing, reciting, playing, or singing extemporaneously; making, inventing, or arranging offhand; making or fabricating out of what is conveniently on hand</i>
<i>ім'я</i>		вираз природної чи штучної, формалізованої мови, що позначає окремий предмет чи клас предметів
<i>name</i>		<i>a term used for identification by an external observer; identifying a class or category of things, or a single thing, either uniquely, or within a given context</i>
<i>інвенція</i>		образ будь-кого, який цілеспрямовано формується і покликаний надати емоційно-психологічний вплив на оточуючих
<i>invention</i>		<i>an image that is created intentionally for the sake of emotional influence</i>
<i>інверсія</i>		мовленнєвий зворот, який полягає в умисній, стилістично виправданій зміні прямого порядку слів, що надає фразі особливого стилістичного забарвлення, посилює смислову значущість слів
<i>inversion</i>		<i>any of several grammatical constructions where two expressions switch their canonical order of appearance, that is, they invert; the use of an alien metric foot in a line of otherwise regular metrical pattern</i>
<i>anastrophe</i>		<i>a figure of speech in which the normal word order of the subject, the verb, and the object is changed</i>
<i>інгеніум</i>		природний таланти, здібності
<i>ingenium</i>		<i>genius; talent</i>
<i>індивідуальний оратора</i>	<i>стиль</i>	притаманні певному промовцеві характерні риси виголошення промов, типові засоби образності, невербальні засоби спілкування, які він вживає під час виступів
<i>individual rhetoric style</i>		<i>unique verbal and nonverbal communication means and the choice of language designed to</i>

індуктивний метод викладу	<p><i>motivate, persuade, or inform</i></p> <p>метод викладу матеріалу в промові, за якого розповідь ведуть від конкретного до загального, для чого спершу наводять конкретні факти й приклади, а потім на їх підставі слухачів підводять до загального висновку з приводу певного питання; спочатку перелічують аргументи, а після цього озвучують тезу</p>
<i>inductive reasoning</i>	<p><i>a method of reasoning in which a general principle is derived from a body of observations; a method consisting of making broad generalizations based on specific observations</i></p>
індуктивні умовиводи	<p>міркування, у яких рух думки йде від часткових випадків до загальної закономірності</p>
<i>inductive consequence</i>	<p><i>thinking processes grounded on some particular cases and leading to a generalized rule</i></p>
індукція	<p>умовивід, при якому на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне</p> <p><i>inference of a generalized conclusion from particular instances</i></p>
<i>induction</i>	
інструктивна промова (інструктаж)	<p>промова, у якій надають керівні вказівки, інструкції, роз'яснення дій у певних ситуаціях на робочому місці</p>
<i>instructional speech</i>	<p><i>a form of informative speech where the speaker's primary purpose is to teach the audience how to complete a task (or process), and this is largely accomplished by demonstrating the task (or process) through a series of steps</i></p>
інтелектуальний суб'єкт	<p>людина, множина людей, котрі є носіями знання, віри, сумніву, переконання і под.</p> <p><i>an individual or a group of individuals that are representatives of some bits of knowledge, belief, doubt, etc.</i></p>
<i>intellectual (subject)</i>	
інтенціональний контекст	<p>контекст, в якому важливими є не тільки денотати мовних виразів, а й їх смисл</p> <p><i>a linguistic context in which it is not always possible to substitute "co-referential" expressions (expressions referring to the same object) without altering the truth of sentences</i></p>
<i>opaque context (also referentially opaque context)</i>	
інтерв'ю	<p>спосіб отримання інформації в людини за допомогою низки запитань, яка має вигляд бесіди, побудованої за заздалегідь</p>

<i>interview</i>	підготованим планом <i>a formal meeting in which someone asks you questions to find out if you are the right person for a job, course of study, etc.; a meeting in which someone asks another person, especially a famous person, questions about themselves, their work, or their ideas, in order to publish or broadcast the information</i>
<i>інтонація</i>	ритмічно-мелодійна особливість мовлення, система змін (модуляцій) висоти, тембру, гучності голосу, яка виражає комунікативний намір промовця, його ставлення до змісту сказаного та до адресата
<i>intonation</i>	<i>the variation in pitch used to indicate the speaker's attitudes and emotions, to highlight or focus an expression, to signal the illocutionary act performed by a sentence, or to regulate the flow of discourse</i>
<i>інтуїція</i>	безпосереднє збагнення, осягнення істини без допомоги досвіду й логічних умовиводів
<i>intuition</i>	<i>the ability to acquire knowledge, without recourse to conscious reasoning or needing an explanation</i>
<i>інформаційна промова</i>	один з типів промов у межах інформаційного красномовства, метою якого є донести до слухачів певну інформацію, викликати цікавість до предмета, про який ідеться, а його тема має бути актуальною для слухачів і викликати інтерес аудиторії
<i>informative speech</i>	<i>a type of speech giving information to an audience using verbal descriptions and, sometimes, accompanying visuals or demonstrations</i>
<i>інформаційний запит</i>	запитальне речення, яке формулює особа х, коли хоче отримати точну інформацію про певний предмет
<i>information request</i>	<i>an interrogative sentence articulated by a person in order to get precise information about a particular subject</i>
<i>іронія</i>	іносказання, що містить у собі висміювання, негативну оцінку предмета мовлення або якихось його якостей: заперечення під видом ствердження чогось; зовнішня форма суперечить змістові при тонкому, ущипливому глузуванні

irony

the juxtaposition of what on the surface appears to be the case and what is actually the case or to be expected; it is an important rhetorical device and literary technique

істина

достовірне знання, що правильно відображає реальну дійсність у свідомості людей

truth

the property of being in accord with fact or reality

істинність

дійсність, справжність, непідробленість

verity

the quality or state of being true or real; the quality or state of being truthful or honest

Кк

квапливість мовлення

hasty speech

надмірна швидкість, похапливість, підвищений темп мовлення, який під час публічного виступу є недоліком, адже заважає слухачам зосередитися на змісті сказаного й виявляє хвилювання оратора
a short-tempered manner of speaking; showing irritation or anger

класифікація

classification

складний, багатоступінчастий поділ (тобто система поділів), який проводиться з метою одержання нових знань стосовно членів поділу і систематизації цих знань
a process related to categorization, the process in which ideas and objects are recognized, differentiated and understood; the grouping of related facts into classes; a process which brings together like things and separates unlike things

ключове слово

key word

слово або словосполучення, яке виражає зміст однієї з частин твору і застосовуються в ораторській практиці для ефективного запам'ятовування промови
a significant word from a title or document used especially as an index to content; a word exemplifying the meaning or value of a letter or symbol

комунікативні особистості

якості

тривало існуюча характеристика, що виявляється у спілкуванні та поведінці індивіда в різних ситуаціях, вони не є споконвічно заданими, а проходять тривалий період становлення, вдосконалення та розвитку (товариськість, доброзичливість, емпатія, автентичність, відкритість, ініціативність, тактовність, гнучкість, безпосередність)

personal communication style characteristic

a way to describe the different ways people communicate

композиція промови

побудова промови, поєднання всіх її компонентів в одне ціле і виражає взаємодію складових

	частин промови (вступу, головної частини, висновків), способів і методів викладу матеріалу, і ширше – змісту промови та її форми
<i>oratorical composition</i>	<i>the basic speech structure consisting of three components – the introduction, the body and the conclusion</i>
комунікація	процес обміну інформацією між двома чи більше особами
<i>communication</i>	<i>the transmission of information</i>
конкретне поняття	поняття, в якому мисляться ознаки з їх носіями, тобто відповідними предметами
<i>concrete concepts</i>	<i>those whose referents can be experienced through sensation/perception</i>
контакт з аудиторією	взаємодія та взаєморозуміння оратора й слухачької аудиторії, спільність їхнього психічного стану
<i>audience contact</i>	<i>establishing a connection with the audience</i>
контрадикторні судження	протилежні взаємовиключаючі судження, одне з яких є загальноствердне, друге – частковозаперечне; одне істинне, друге – хибне
<i>contradictory statements</i>	<i>ones that say two things that cannot both be true</i>
контрарні судження	судження, які не можуть бути одночасно істинними, але можуть обоє бути хибними
<i>contrary statements</i>	<i>statements that can both be false, but they cannot both be true</i>
конфліктна реакція аудиторії	реакція на публічну промову, коли слухачі не бажають слухати й розуміти промовця, різко йому опонують (часто не дослухавши виступ до кінця), виявляють негативні емоції
<i>conflict response</i>	<i>the opposing reaction to the speech sample when the listeners are unlikely to follow and support a speaker's viewpoint</i>
конформістська (погоджувальна) реакція аудиторії	реакція на ораторський виступ, за якої слухачі легко вірять промовцеві й переходять на його бік
<i>conforming response</i>	<i>the supporting reaction to the oratory sample when a speaker is easily believed</i>
концепція	система доказів певного положення, система поглядів на те чи інше явище
<i>construct</i>	<i>a collection of logic components forming an interactive agent or environment; an object which is ideal, that is, an object of the mind or of thought, meaning that its existence may be said to depend upon a subject's mind</i>
концепція промови	провідний задум, система вихідних поглядів промовця на явища й проблеми, про які йтиметься у промові

<i>speech concept</i>	<i>the leading idea presenting the speaker's viewpoint concerning phenomena and problems mentioned</i>
красномовство	уміння майстерно, гарно й переконливо говорити, утримувати увагу аудиторії; ораторський хист
<i>oratory (also oration)</i>	<i>traditionally speaking in person to a live audience</i>
креативність	творчі здібності людини, що дозволяють створювати і втілювати в життя принципово нові ідеї
<i>creativity</i>	<i>a phenomenon whereby something new and valuable is formed</i>
крилаті вислови	стійкі звороти мовлення, що мають, як правило, книжне походження й відрізняються влучністю, образністю, виразністю, лаконізмом
catchphrases	<i>phrases or expressions recognized by their repeated utterance</i>
культура мислення	ступінь володіння особою методами та формами розумової діяльності
<i>cognitive culture</i>	<i>a set of methods and techniques to work out mental and symbolic representations of reality or, in other words, the worldview.</i>
культура мовлення	дотримання мовних норм в усному та писемному мовленні, а також майстерне вживання мовних засобів залежно від мети й обставин спілкування
<i>the culture of speech</i>	<i>a quality that a person may strive for, and oratory is an innate ability given by God</i>
культура слухання	вміння максимально ефективно використовувати процес слухання для того, щоб зрозуміти співрозмовника й налагодити з ним зв'язок
<i>the culture of listening</i>	<i>creating strong and trusting relationships, and if done well, encouraging creativity and more thoughtful and empowered ideas</i>
культура сперечання	правила поведінки учасників суперечки, які дають змогу сперечатися конструктивно та передбачають уміння визначити предмет суперечки, позицію та погляди опонентів; не втрачати головних положень; правильне оперування поняттями і термінами, добір переконливих аргументів для обґрунтування тез
<i>argument culture</i>	<i>the pattern implying that people are open-minded and willing to be convinced without the assurance of truth, yet sceptical enough not to take statements just on faith</i>

лаконічність

laconic phrase (also laconism)

стисле вираження думки, комунікативна риса мовлення, яка виявляється у відсутності зайвих слів, непотрібних повторів, плутанини, тавтології, плеоназму, слів-паразитів

named after Laconia, the region of Greece including the city of Sparta, whose ancient inhabitants had a reputation for verbal austerity and were famous for their often pithy remarks, a concise or terse statement, especially a blunt and elliptical rejoinder

літературна мова

literary language

внормована, уніфікована, наддіалектна, вища форма національної мови, що обслуговує всі сфери діяльності суспільства

the form (register) of a language used in its literary writing, being either a nonstandard dialect or a standardized variety of the language

логіка

logic

1) закономірності виникнення, закономірності існування, закономірності розвитку речей та явищ навколишнього світу;

2) послідовність, несуперечливість, обґрунтованість міркувань;

3) здатність людини відображати навколишній світ за допомогою мислення;

4) навчальна дисципліна, яка протягом багатьох віків є обов'язковим елементом Європейської системи освіти;

5) особлива наука про мислення

1) a science that deals with the principles and criteria of validity of inference and demonstration;

2) a branch or variety of logic;

3) interrelation or sequence of facts or events when seen as inevitable or predictable;

4) the arrangement of circuit elements (as in a computer) needed for computation;

5) something that forces a decision apart from or in opposition to reason

логічна модальність

logical modality

логічна детермінованість висловлювань з певним типом модальності, коли їх істинність або хибність визначають логічними законами

the classification of logical propositions according to their asserting or denying the possibility, impossibility, contingency, or necessity of their content

логічний аналіз

logical analysis

методологічний підхід до результатів пізнавальної діяльності людей – знання в різних його формах і видах, яке виражене засобами природної і штучної мов на підставі законів науки логіки

an instrument of interpretation to shift the interpretive focus from the purely exegetical approach towards a given text to the systematic reconstruction of a theory that concerns the issues that are discussed

логічний виклад матеріалу

logical arrangement

розташування елементів у тексті, коли зміст чітко й однозначно викладений, суперечливості в судженнях немає, помітний послідовний перехід від однієї думки до іншої

the meaningful arrangement of words in accordance with the natural laws and universally accepted concepts

логічний метод

logical method

засіб розумової діяльності людей (засіб мислення), який використовується у процесі пізнання і відтворення об'єкта, який досліджується

a choice of logical tools used in philosophy – including proofs, models, modal logics, meta-theory, two-dimensional logics, and quantification

логічний наголос

logical stress

різновид фразового наголосу, засіб особливого виділення голосом найважливішого слова чи словосполучення у змістовій структурі речення

the selection by stress of any word in the sentence stronger than all other words

логічність мовлення

logic speaking

одна з важливих вимог культури мовлення, спілкування, що передбачає дотримання законів та правил логіки

conveying the message in a way that the recipient understands its meaning and can verify

логос

it to find it to be true or false

одне з основних понять (категорій) класичної риторики (разом з етосом, пафосом і топосом), що передбачає вибір доцільних словесних засобів, які ритор використовує для вираження задуму промови й аргументації висловленого у зрозумілій і переконливій для аудиторії формі

logos

a term used in Western philosophy, psychology and rhetoric, connoting an appeal to rational discourse that relies on inductive and deductive reasoning

локаята

матеріалістична школа, що надавала великого значення питанням гносеології і логіки й про яку згадується ще в давньому політичному трактаті «Артхашастра» (IV–III ст.ст. до н. е.), а також у «Законах Ману»

lokāyata

an ancient school of Indian materialism that holds direct perception, empiricism, and conditional inference as proper sources of knowledge, embraces philosophical skepticism and rejects ritualism and supernaturalism

маєвтика

метод ведення діалогу, коли за допомогою навідних, уточнювальних, добре продуманих запитань вчитель допомагає народженню думки в учня, виявляє приховані знання, сприяє пошуку істини (наприклад: «Що таке освіта?» – «Освіта – це здобута система знань, яку можна застосовувати на практиці»)

the Socratic method (also the method of Elenchus, elenctic method, or Socratic debate)

a form of cooperative argumentative dialogue between individuals, based on asking and answering questions to stimulate critical thinking and to draw out ideas and underlying presuppositions

манери оратора

особистісні властивості, звички, факти зовнішньої поведінки: стриманість – розв'язність, відкритість – замкнутість, доброзичливість – байдужість та ін. (наприклад, відомо, що ораторам шкодили звички витирати піт, надмірна жестикуляція, звичка дивитися убік, часто поправляти комірець тощо)

the etiquette of a speaker

the unique way in which the information is delivered to the audience

**маніпуляція словесна
(маніпуляція мовна)**

різновид усвідомленого прихованого мовленнєвого впливу на людину за допомогою спеціально підібраних фраз з метою змінити її наміри, сприйняття чи поведінку на користь суб'єкта, що здійснюється за допомогою доведення, переконання, вмовляння, скиглення, навіювання, прохання, наказу, примусу, та ін. (in a broad sense) any verbal interaction regarded from the point of view of its motivation and realized by the subject (speaker) and the object (listener) of communication

linguistic manipulation

матеріал для промови

сукупність інформації (думки, судження, погляди, приклади з життя тощо), що міститься в тексті публічного виступу

<i>materials for speeches</i>	<i>any supporting materials including examples, narratives, statistics, testimony, definitions, and facts</i>
мелодика голосу (мовлення)	один з компонентів інтонації, що передбачає зміну висоти голосу (підвищення або зниження) у процесі мовлення, що відбувається завдяки різному ступеневі напруги голосових зв'язок
<i>the melody of the voice</i>	<i>a linear succession of musical tones that the listener perceives as a single entity; a combination of pitch and rhythm; tonal color</i>
меморія	один з розділів класичної риторики, який вивчає способи запам'ятовування і призначений для розроблення певної мнемотехніки з метою розвитку пам'яті
<i>memoria</i>	<i>the term for aspects involving memory in Western classical rhetoric</i>
мета промови	цільове призначення виступу; те, якого результату прагне досягти оратор, зважаючи на аудиторію, або яку психологічну реакцію прагне викликати у слухачів
<i>rhetorical purpose</i>	<i>the goal of the argument, the explanation of the purpose of the argument, and the proof of the point to the audience using persuasive writing</i>
метафізика	протилежний діалектиці спосіб мислення й метод пізнання, який розглядає предмети і явища поза їх внутрішнім зв'язком, відірвано одне від одного, в застиглому, незмінному вигляді
<i>metaphysics</i>	<i>the branch of philosophy that studies the fundamental nature of reality including the first principles of: being or existence, identity, change, space and time, cause and effect, necessity, actuality, and possibility</i>
метафора	вид тропа, що побудований на основі вживання слів або виразів у переносному значенні за подібністю, аналогією, тощо, і служить одним із засобів посилення образності й виразності мови
<i>metaphor</i>	<i>a figure of speech that, for rhetorical effect, directly refers to one thing by mentioning another; a figure providing (or obscuring) clarity or identifying hidden similarities between two different ideas</i>
метод	спосіб організації практичного і

<i>method</i>	теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями відповідного об'єкта <i>an empirical method for acquiring knowledge that has characterized the development of science since at least the 17th century (with notable practitioners in previous centuries)</i>
<i>методологія</i>	сукупність методів (прийомів, способів), які використовуються в теоретичній і практичній діяльності людей для реалізації поставленої мети
<i>methodology</i>	<i>the study of research methods; the methods themselves or the philosophical discussion of associated background assumptions</i>
<i>метонімія</i>	заміна одного слова іншим на основі близькості виражених ними понять, суміжності позначених предметів
<i>metonymy</i>	<i>a figure of speech in which a concept is referred to by the name of something closely associated with that thing or concept</i>
<i>мислення</i>	властивість високоорганізованої матерії, а саме – властивість мозку
<i>thought and thinking</i>	<i>conscious cognitive processes that can happen independently of sensory stimulation, their most paradigmatic forms being judging, reasoning, concept formation, problem solving, and deliberation</i>
<i>міманса</i>	давньоіндійська школа, що виникла в IV ст. до н. е., а її представники виходили з того, що за допомогою теорії пізнання можна досягти правильного розуміння суті речей, а також осмислити основні метафізичні поняття
<i>mīmāṃsā</i>	<i>a Sanskrit word that means “reflection” or “critical investigation” and thus refers to a tradition of contemplation which reflected on the meanings of certain Vedic texts; a school known for its philosophical theories on the nature of dharma, based on hermeneutics of the Vedas, especially the Brāhmanas and Saṃhitas</i>
<i>міміка</i>	рухи м'язів обличчя, які відображають внутрішній емоційний стан мовця, його настроїв і почуття в певний момент
<i>facial expression</i>	<i>one or more motions or positions of the muscles beneath the skin of the face conveying the emotional state of an individual to observers</i>

мітингова промова

промова, що має на меті з'ясувати, зробити зрозумілою актуальною, значущою, хвилюючою громадську проблему, спонукати слухачів до певних дій; перебуває на стику політичного й дипломатичного жанрів красномовства, відзначається посиленою експресивністю, виразністю, апелює до колективних емоцій, прагнень, часом уступає своєрідною прелюдією до мобілізації колективних зусиль для важливої та невідкладної мети

мнемотехніка (мнемоніка)

сукупність прийомів і методів, за допомогою яких можна швидше запам'ятати матеріал на основі створення асоціацій

mnemonic (also a memory aid)

a tool that helps remember an idea or phrase with a pattern of letters, numbers, or relatable associations

множення понять

операція з поняттями, яка полягає в утворенні нового поняття, обсягом якого є елементи, загальні для всіх вихідних понять

logical conjunction

the truth-functional operator of conjunction or logical conjunction; an operation on two logical values, typically the values of two propositions, that produces a value of true if and only if, both of its operands are true

мова

система одиниць спілкування і правил їх функціонування

language

a structured system of communication that consists of grammar and vocabulary; the primary means by which humans convey meaning, both in spoken and written forms, and may also be conveyed through sign languages

мовленнєва майстерність оратора

вміння оратора використовувати всі набуті знання, щоб говорити нормативно, доречно, ясно, точно, образно, лексично багато, синтаксично різноманітно, стилістично правильно, переконливо

mastery of public speaking

mastering the mechanisms of effective self-presentation in front of a large audience; improving one's own skills of effective public speaking

мовленнєвий етикет

застосування системи словесних форм ввічливості, що узвичаєні в певному суспільстві, у конкретних актах спілкування

conversational etiquette

мовленнєвий закон	<i>with the interlocutors; avoiding conversational narcissism; focusing on those with whom you are speaking and asking thoughtful questions</i>
<i>communication law</i>	<i>один з семи законів риторики, який розвиває в людини вміння трансформувати думку в словесну форму правильно, виразно, багато, точно, образно, стисло, доцільно encompassing the laws and regulations concerning public communication, such as newspapers, the internet, and cable, as well as the mechanisms by which people communicate privately, through telephone, emails, and texts</i>
мовлення	<i>конкретно застосована мова, засоби спілкування в їх реалізації</i>
<i>speech</i>	<i>a human vocal communication using language</i>
модальна логіка	<i>напрямок сучасних логічних досліджень; модальна система, створена на підставі певного типу модальності</i>
<i>modal logic</i>	<i>a kind of logic used to represent statements about necessity and possibility</i>
модальна система	<i>формально-логічна система (модель, теорія, числення модальних висловлювань), створена на підставі певного типу модальності засобами особливої мови на загальних принципах побудови некласичних логік</i>
<i>modal logics</i>	<i>formal systems that include unary operators representing possibility and necessity respectively</i>
модальність	<i>граматична категорія, яка означає відношення змісту мовлення до дійсності і виражається за допомогою форм способу дієслова, інтонації, вставних слів і т. ін.</i>
<i>modality</i>	<i>the ways language can express various relationships to reality or truth, for instance, a modal expression may convey that something is likely, desirable, or permissible</i>
модуляція голосу	<i>зміна висоти й забарвлення голосу, що сприяє виразності мовлення і пов'язана з інтонацією</i>
<i>voice modulation</i>	<i>the change from one tonality (tonic, or tonal centre) to another</i>
монолог	<i>змістово завершене розгорнуте мовлення однієї людини, яке не передбачає мовленнєвого відгуку від слухача</i>

<i>monologue</i>	<i>a speech presented by a single character, most often to express their thoughts aloud, though sometimes also to directly address another character or the audience</i>
<i>монотонність</i>	статичне, інтонаційно незмінне, одноманітне мовлення (на одному тоні)
<i>monotony</i>	<i>uniformity or lack of variation in pitch, intonation, or inflection</i>
<i>мудрість</i>	глибоке знання, розуміння, узагальнення чогось; досвід
<i>wisdom (also sapience, or sagacity)</i>	<i>the ability to contemplate and act productively using knowledge, experience, understanding, common sense, and insight; the ability associated with attributes such as unbiased judgment, compassion, experiential self-knowledge, self-transcendence and non-attachment, and virtues such as ethics and benevolence</i>

наголос

stress (also accent)

посилення голосу під час вимови одного зі складів слова та збільшення тривалості його вимови

the relative emphasis or prominence given to a certain syllable in a word or to a certain word in a phrase or sentence

надихальна промова

inspirational speech

це виступ, у якому промовець має на меті надихнути аудиторію, тобто викликати душевне піднесення, налаштувати на позитивний емоційний лад, переконати в чомусь, викликати активну реакцію чи налаштувати на певні дії

a speech that primarily aims to inspire the audience relying on the speaker's personal experiences as well as connection with the audience

наочно-дійове мислення

practical thinking

це розв'язування задач, поданих у наочній формі, шляхом практичних дій

thinking that seeks timely and reasonable actions and solutions

наочно-образне (образне, просторове) мислення

visual thinking (also visual or spatial learning or picture thinking)

наукова доповідь

scientific presentation

це розв'язування задач шляхом ідеального перетворення їх умов

the phenomenon of thinking through visual processing

різновид публічного мовлення, який містить розгорнутий виклад певного наукового питання, аналіз, обґрунтування та узагальнення наукових результатів

talks that scientists make in order to report their work to the scientific community

наукова індукція

induction in science

умовивід, в якому узагальнення будується шляхом відбору необхідних і виключення випадкових обставин

the process of deriving general principles from particular facts or instances

невербальні засоби під час виступу

несловесні способи викладу матеріалу, що супроводжують мовне вираження тексту

	<i>non-verbal performance</i>	<i>all of your nonverbal behaviors – the gestures, posture, tone of voice, eye contact in order to send strong messages, put people at ease, build trust, and draw others</i>
невіра	<i>disbelief</i>	(в логічному значенні) відсутність власних думок, переконань, впевненості у особі х, яка зумовлена її суб'єктивною установкою <i>the act of disbelieving : mental rejection of something as untrue</i>
негативне поняття	(заперечне) <i>contradictory concept</i>	поняття, в якому виражається відсутність у предмета ознак, що становлять зміст відповідного позитивного поняття <i>the notion embodying the absence of features that are present at the corresponding positive concept</i>
незнання	<i>ignorance</i>	відсутність у людини або людства відомостей, інформації (уявлень, понять, системи понять) про певні предмети, явища, процеси об'єктивного світу в певний момент часу <i>the state or fact of being ignorant: lack of knowledge, education, or awareness</i>
некласична логіка	<i>non-classical logics (and sometimes alternative logics)</i>	множина сучасних логічних теорій, альтернативних класичній логіці, що були розроблені у 20–30-х роках ХХ ст. першими некласичними логіками та математиками (Я. Лукасевич, Е. Пост, К. Льюїс, Л. Брауер, А. Гейтинг та ін.) <i>formal systems that differ in a significant way from standard logical systems such as propositional and predicate logic</i>
неориторика	<i>new rhetorics</i>	другий етап у розвитку риторичної науки, що в 60-х рр. ХХ ст. прийшов на зміну першому етапові – класичній риторичі, в основі якого лежать принципи класичної риторики з оновленими методами та врахуванням досягнень найновіших гуманітарних наук <i>an interdisciplinary field approaching for the broadening of classical rhetorical canon</i>
непорожнє поняття	<i>full concept</i>	поняття, в якому мисляться реально існуючі (або ті, що існували) предмети <i>a notion that is associated with objects that really exist</i>
неправда	<i>untruth</i>	те, що суперечить правді, істині; брехня <i>lack of truthfulness</i>

несумісні поняття
incompatible concepts

поняття, обсяг яких зовсім не збігається
concepts the meanings of which never meet or cross

номіналіст
nominalist

прихильник, послідовник номіналізму
a supporter of the theory that only individuals and no abstract entities (such as essences, classes, or propositions) exist

номіналізм

напрямок у середньовічній філософії, представники якого вважали, що реально існують лише окремі предмети, а загальні поняття – це тільки назви, породжені людським мисленням

nominalism

the view that universals and abstract objects do not actually exist other than being merely names or labels

ньяя

школа логіки й філософії, що розробляла логічні проблеми пізнання, абстраговані від практики конкретних суперечок і дискусій, виходячи з чотирьох джерел пізнання: сприйняття, висновку, порівняння і доказів (свідчень)

nyāya

literally meaning “justice”, “rules”, “method” or “judgement”, one of the six traditional schools of Hindu philosophy that affirm the Vedas

обґрунтування	процес підбору переконливих і достатніх аргументів, фактів для доведення висунутих положень (тези) і брак якого часто призводить до логічних помилок
<i>justification</i> <i>epistemic justification</i>	<i>(also the property of belief that qualifies it as knowledge rather than mere opinion; the study of reasons that someone holds a rationally admissible belief</i>
обернення	перетворення судження в судження у якого суб'єкт вихідного судження стає предикатом, а предикат – суб'єктом висновку
<i>converse</i>	<i>the converse of a categorical or implicational statement as the result of reversing its two constituent statements</i>
об'єкт знання	те, про що знає інтелектуальний суб'єкт; у що він вірує; в чому сумнівається та ін.
<i>object of knowledge</i>	<i>the reference to that on which the subject's cognitive or other activity observes</i>
обмеження понять	логічна операція з поняттями, завдяки якій відбувається перехід від поняття з ширшим обсягом (родового) до поняття з вузким обсягом (видового) через додавання до змісту вихідного поняття ознак, які стосуються лише частини предметів його обсягу
<i>conceptual limitations</i>	<i>the operation that explains the concept transition from wider sense to the narrower sense with the help of accompanying features relevant to some representatives only</i>
образ оратора	те, яким постає промовець у свідомості слухачів і який ораторський автопортрет він створює
<i>speaker's image</i>	<i>the image of the orator remembered by the audience</i>
образність мовлення	наявність у виступі яскравих художніх образів картин, що передають певні поняття
<i>speech imagery</i>	<i>the use of words and phrases in literature or speech to create an image of something</i>

обсяг поняття	множина, клас предметів, кожен з яких є носієм ознак, що становлять зміст поняття
<i>scope of a concept</i>	<i>a totality or a class of objects embodying the features that contribute to the concept and its meaning</i>
одиничне поняття	поняття, в якому мислиться один-єдиний предмет
<i>singular concept (also singular term)</i>	<i>expressions that purport to denote or designate particular individual (unique) people, places, or other objects</i>
онтогенез	індивідуальний розвиток тваринного або рослинного організму від моменту його зародження до кінця життя
<i>ontogeny (also ontogenesis)</i>	<i>the origination and development of an organism (both physical and psychological, e.g., moral development), usually from the time of fertilization of the egg to adult</i>
онтологічна модальність	фактична детермінованість висловлювань з певним типом модальності, коли їх істинність або хибність визначають на підставі дійсного стану справ (фактичних даних)
<i>modal ontology (also modal ontological arguments)</i>	<i>ontological arguments that invoke possibility or necessity defining God in a way that entails that he exists necessarily if he exists at all, and the concluding that he does in fact exist necessarily</i>
опонент	особа, що заперечує в публічній бесіді висунуту тезу іншої людини, тим самим стаючи учасником суперечки, інакодумним до пропонента, антагоністом
<i>opponent</i>	<i>someone who disagrees with something such as an idea or plan and tries to change or stop in; someone who is arguing or fighting with you</i>
оратор	особа, яка виголошує публічні промови і володіє красномовством (по-мистецьки вправно виступає перед аудиторією); те саме, що промовець
<i>orator</i>	<i>someone who makes speeches in public, especially someone who is good at doing this</i>
ораторська майстерність	уміння успішно виступати перед аудиторією, яка може бути вроджена, проте її можна й набути з досвідом та передбачає вміння природно володіти собою, бездоганно володіти матеріалом, створювати індивідуальний, харизматичний образ

<i>(speech) artistry</i>	оратора <i>the creative skill of an artist, writer, actor, or musician; the skill and imagination typical of an artist, writer, musician, or actor</i>
<i>ораторська ситуація</i>	сукупність умов, що формують публічне мовлення, а саме наявність суб'єкта такого мовлення (оратора), об'єкта (аудиторію, певну кількість слухачів) та сам предмет мовлення (зазвичай це промова на певну тему)
<i>speech situation</i>	<i>the social context of interaction determined by different situational factors – the elements of a speech situation</i>
<i>ораторське мистецтво</i> <i>public speaking (also oratory or oration)</i> <i>ораторські здібності</i>	див. <i>ораторська майстерність</i> <i>speaking in person to a live audience</i>
<i>oratory skills</i>	сукупність індивідуальних рис людини, що забезпечують їй успіх у побудові та виголошенні промови та є запорукою досягнення ораторської майстерності <i>a set of individual features that contribute to creating and making a public speech</i>
<i>ототожнювання відмінного</i> <i>equating differences</i>	сплутування понять у логічному відношенні <i>confusing concepts in logic</i>

пам'ять

комплекс пізнавальних здібностей і психічних процесів, які відповідають за накопичення, закріплення, збереження й відтворення інформації; тому для досягнення ораторської майстерності треба розвивати і тренувати свою пам'ять, для чого є безліч вправ і прийомів запам'ятовування

memory

the faculty of the mind by which data or information is encoded, stored, and retrieved when needed; the retention of information over time for the purpose of influencing future action

парадокс

1) певною мірою вмотивоване судження, що суперечить здоровому глузду;
2) неочевидне висловлювання, істинність якого важко встановити

paradox

a logically self-contradictory statement or a statement that runs contrary to one's expectation; a statement that, despite apparently valid reasoning from true premises, leads to a seemingly self-contradictory or a logically unacceptable conclusion

паралогізм

логічна помилка, якої несвідомо, ненавмисне припускаються в процесі суперечки

paralogism

an argument that is unintentionally invalid; any invalid argument or conclusion; reasoning contrary to the rules of logic; faulty argument

**парламентське
красномовство**

різновид соціально-політичного роду ораторського мистецтва, в якому є чимало «секретів» публічного переконання аудиторії, зокрема оригінальність думок, ґрунтовні спостереження, яскраві описи, гумористичні сценки, щирі почуття, тощо

parliamentary speaking

a two-on-two debate, between the affirmative team, known as the Government or the Proposition, and the negative team, referred to as the Opposition

пасивний словник

сукупність слів, які зрозумілі, але не використовуються в мовленні

<i>passive vocabulary</i>	<i>words that learners understand but are not yet able to use</i>
пауза дихальна	коротка перерва в процесі мовлення, яку роблять для вдиху повітря, що сприяє виразному мовленню, впливає на темп, гучність, плавність мовлення
<i>pause in speaking</i>	<i>pauses that allow to breathe and punctuate the spoken words, giving the listeners clues as to when one phrase, one sentence, or one paragraph ends, and the next begins</i>
пафос	одна з основних категорій класичної риторики, яка відповідає за емоційне наповнення промови
<i>pathos</i>	<i>appealing to the emotions and ideals of the audience and eliciting feelings that already reside; one of the three modes of persuasion, alongside ethos and logos</i>
педагогічна риторика	теорія ефективної мовленнєвої комунікації у сфері педагогічного спілкування
<i>pedagogical rhetoric</i>	<i>a theory of effective communication in the pedagogical context</i>
педагогічна ситуація	складова частина педагогічного процесу, педагогічна реальність, через яку педагог керує педагогічним процесом і педагогічною системою
<i>pedagogical situation</i>	<i>a process of interaction of subjects of pedagogical activity (educational process) with a certain task in a certain place and time</i>
педагогічний такт	вміння педагога тримати себе з гідністю і витримкою в педагогічному колективі, з учнями та їх батьками, а також здатність дотримати міру свого впливу на дітей, вміння знайти підхід до них і побудувати оптимальні виховні відносини з урахуванням визнаних принципів виховання
<i>pedagogical etiquette</i>	<i>creating a culture that encourages purposeful collaboration and dialogue among colleagues's; treating other members of the profession with respect and dignity; avoiding making derogatory statements about colleagues especially in the presence of pupils, other teachers, officials and parents</i>
переконання	спосіб впливу на слухачів з використанням системи логічних та емоційних (психологічних) аргументів для того, щоб

	довести слухачам свою думку, сформувавши в них нові погляди
<i>persuasion</i>	<i>an umbrella term for influence; an effect on person's beliefs, attitudes, intentions, motivations, or behaviours</i>
перехресні поняття	поняття, обсяг кожного з яких має лише частину спільних елементів
<i>(cross)cutting concepts</i>	<i>the concepts that obtain some part of common elements</i>
план промови	перелік питань (проблем, суджень тощо), які розглядатиме оратор у промові; програма виступу за пунктами
<i>speech plan</i>	<i>the list of questions (problems, issues) that are considered in the speech; the programme of performing</i>
поведінка	сукупність чийх-небудь дій і вчинків; спосіб життя; уміння поводити себе відповідно до встановлених правил
<i>behaviour</i>	<i>the range of actions and mannerisms made by individuals, organisms, systems or artificial entities in some environment</i>
повтор	повторення того самого слова чи виразу з метою виділити, підкреслити істотне у мовленні, підкреслити ті чи інші деталі в описах, посилити експресивно-зображувальні властивості мови
<i>repetition</i>	<i>the simple repeating of a word, within a short space of words (including in a poem), with no particular placement of the words to secure emphasis; a multilinguistic written or spoken device, frequently used in English and several other languages, such as Hindi and Chinese, and so rarely termed a figure of speech</i>
поділ поняття	логічна операція, за допомогою якої розкривається обсяг родового поняття через перелік його видів або елементів
<i>disjunction</i>	<i>a logical connective typically notated as √ and read aloud as "or"</i>
поза оратора	положення тіла мовця під час виступу, яка належить до невербальних засобів спілкування й демонструє аудиторії особисті риси оратора та його індивідуальний стиль
<i>speaker's posture</i>	<i>the posture that helps to feel calm and confident on the inside and look calm and confident on the outside demonstrating high status meaning the</i>

		<i>audience feel you have something worth listening to</i>
полеміка		різновид суперечки, у якій кожна зі сторін прагне відстояти власний, принципово протилежний від інших погляд
	<i>polemic</i>	<i>contentious rhetoric intended to support a specific position by forthright claims and to undermine the opposing position</i>
	<i>polemics</i>	<i>the practice of polemic argumentation; arguments on controversial topics</i>
полілог		форма мовлення, у якій беруть участь декілька осіб (більше ніж дві) задля обміну думками, презентації та аргументації власних поглядів
	<i>polylogue</i>	<i>a speech delivered by several persons</i>
політична промова		один із найважливіших видів соціально-політичного красномовства, класичний жанр ораторського мистецтва, до того ж найдавніший
	<i>political speech</i>	<i>the speech related to state, government, body politic, or public administration as it relates to governmental policymaking including speech by the government or candidates for office and any discussion of social issues</i>
порівняння		мисленнева операція, що дає змогу встановити подібні і відмінні ознаки аналізованих об'єктів
	<i>comparison</i>	<i>the act of evaluating two or more things by determining the relevant, comparable characteristics of each thing, and then determining which characteristics of each are similar to the other, which are different, and to what degree</i>
	<i>(also comparing)</i>	
позитивізм		суб'єктивно-ідеалістична течія буржуазної філософії і соціології, що заперечує можливість пізнання об'єктивної дійсності і зводить мету науки до опису і систематизації фактів і явищ, які тлумачаться як комплекс відчуттів і уявлень суб'єкта; різновид агностицизму
	<i>positivism</i>	<i>a philosophical school that holds that all genuine knowledge is either true by definition or positive – meaning a posteriori facts derived by reason and logic from sensory experience, whereas other ways of knowing, such as</i>

поняття	<i>intuition, introspection, or religious faith, are rejected or considered meaningless</i>
<i>concepts</i>	<i>форма мислення, яка відображає предмети в їх загальних та істотних ознаках</i>
порожнє поняття	<i>abstract ideas understood to be the fundamental building blocks underlying principles, thoughts and beliefs</i>
<i>zero (empty) concept</i>	<i>поняття, в якому мисляться предмети, котрих або ще не було й немає, або ніколи не буде</i>
правда	<i>a concept associated with the objects that have never existed and possibly will never arise</i>
<i>truth</i>	<i>певна сукупність достовірних відомостей про що-небудь</i>
практичне мислення	<i>the property of being in accord with fact or reality</i>
<i>practical thinking</i>	<i>тип мислення, що генетично пов'язане з наочно-дійовим, але за механізмами здійснення нагадує теоретичне, тобто також може бути як дискурсивним, так і інтуїтивним; є засобом розв'язання конкретних задач та передбачає внесення якихось дій у дійсність</i>
предикат судження	<i>a type of thinking similar to a theoretical one and is applied as the means to solve particular problems</i>
<i>predicate of a judgement</i>	<i>поняття про ту властивість предмета думки, наявність якої у ньому стверджується чи заперечується</i>
предмет судження	<i>the notion of the feature the presence of which is either declared or negated</i>
<i>subject of a judgement</i>	<i>реальний предмет, про який ідеться в судженні</i>
предметна область	<i>a real subject considered in the judgement</i>
<i>domain knowledge</i>	<i>коло предметів, у складі якого перебуває виділений нами предмет; область предметів, у рамках якої визнаються дані, що мають смисл, закони і правила логіки</i>
приказка	<i>knowledge of a specific, specialised discipline or field, in contrast to general (or domain-independent) knowledge</i>
<i>witticism</i>	<i>стійкий фольклорний вираз, який несе у собі емоційно-образну характеристику якогось явища та, на відміну від прислів'я, завжди виступає у мовленні як частина судження</i>
	<i>a saying that is clever and usually humorous</i>

	<i>and that is notable for its form or style just as much as, or more than, its meaning</i>
примовка	жартівливий, переважно римований вислів, що використовується в усному і писемному мовленні в різних життєвих ситуаціях; усталені формули вітання, запрошення, формули побажань, каламбурні вислови
saying	<i>any concisely written or spoken expression that is especially memorable because of its meaning or style</i>
прислів'я	виражений структурою речення влучний образний вислів, який формулює певну життєву закономірність або правило, що є широким узагальненням багатовікових спостережень народу, його суспільного досвіду
proverb	<i>a simple and insightful, traditional saying that expresses a perceived truth based on common sense or experience</i>
проблемне запитання	запитальне речення, що за змістом виражає певну проблему; запитання, на яке на певному етапі пізнавального процесу не можна дати однозначної відповіді – «так» або «ні»
problematic question	<i>a type of question when the learner hasn't answer of it and which doesn't exist in given information</i>
провокаційне запитання	запитання із прихованою інформацією, на підставі якої, незалежно від відповіді «так» або «ні», визнається, що властивість, про яку йдеться у запитанні, притаманна йому
provocative question	one that is meant to be challenging and creating more of an emotional stir with the intent to stimulate a reaction, a thought or emotion in someone, or incite a certain thought or feeling
проксеміка	один з засобів невербального спілкування; мова простору та часу й система їх організації
proxemics	<i>the study of human use of space and the effects that population density has on behavior, communication, and social interaction; one among several subcategories in the study of nonverbal communication</i>
промова	усний публічний виступ з метою висвітлення певної інформації та впливу на розум,

speech	почуття й волю слухачів, потребує підготовки, яка залежить від досвіду оратора та обставин, за яких відбуватиметься виступ <i>a human vocal communication using language; characteristic style or manner of expressing oneself orally</i>
промовець	особа, що виголошує промову; той, хто вміє або любить виголошувати промови; те саме, що <i>оратор</i>
orator	<i>someone who is skilled at making formal speeches, especially ones which affect people's feelings and beliefs</i>
пропонент	(англ. proponent від лат. propono – «пропонувати») – той, хто підтримує і аргументує тезу в дебатах; є антонімом опонента
proponent	<i>an active supporter of a particular idea or course of action</i>
просте запитання	запитання, до структури якого входить лише одне запитання (запитальне речення)
simple question	<i>a question structurally comprising an only one question pattern</i>
протилежні поняття	порівняні несумісні поняття, видові ознаки яких взаємно виключаються
opposite concepts	<i>comparable and non-compatible concepts the species features of which are mutually exclusive</i>
публична промова public speech	промова, відкрита для всіх, промова оратора <i>speech that is freely accessible for the audience</i>



реалізм

об'єктивно-ідеалістичний напрям у середньовічній схоластичній філософії, представники якого на протилежність номіналістам вважали, що загальні поняття (універсали) існують реально, незалежно від речей, передують речам

realism

the view that a certain kind of thing (ranging widely from abstract objects like numbers to moral statements to the physical world itself) has mind-independent existence, i.e. that it exists even in the absence of any mind perceiving it or that its existence is not just a mere appearance in the eye of the beholder

реаліст

realist

прихильник, послідовник реалізму
a philosopher who believes that universals are real and exist independently of anyone thinking of the; a person who accepts the world as it literally is and deals with it accordingly

регламент

regulation time

час, відведений для доповіді або виступу на засіданнях, зборах, нарадах тощо
the standard period of time established by the rules of a game or contest excluding overtime

рекламне красномовство

advertising eloquence

один із різновидів соціально значущого красномовства, що розуміється як особлива сфера практичної реальності, продуктом якої є словесний твір – рекламний
one of the types identified as social rhetoric intending to be effective and influence people

релятивізм

relativism

суб'єктивно-ідеалістичне вчення, яке на підставі відносності людських знань заперечує можливість об'єктивного пізнання світу
a family of philosophical views which deny claims to objectivity within a particular domain and assert that valuations in that domain are relative to the perspective of an observer or the context in which they are assessed

ремнісценція

натяк на певну тему, подію, твір та ін. у

<i>reminiscence</i>	промові, використання якого завжди збагачує зміст промови, робить її цікавішою <i>the act or process of recalling past experiences, events, or memories</i>
<i>репліка</i>	коротка фраза, що містить заперечення, уточнення, підтримку сказаного; коротке висловлення в діалозі чи полілозі
<i>cue</i>	<i>a signal (such as a word, phrase, or bit of stage business) to a performer to begin a specific speech or action</i>
<i>ритм</i>	рівномірне чергування звуків чи слів у відповідній послідовності; чергування слів та пауз між ними; розміреність мовлення
<i>rhythm</i>	<i>the postulated rhythmic division of time into equal portions by a language; an aspect of prosody, others being intonation, stress, and tempo of speech</i>
<i>ритор</i>	у Давній Греції та Римі – оратор і вчитель красномовства, теоретик риторики
<i>orator (also oratist)</i>	<i>a public speaker, especially one who is eloquent or skilled</i>
<i>риторика</i>	наука про красномовство, ораторське мистецтво, яка вивчає способи переконання та впливу на аудиторію з урахуванням її особливостей
<i>rhetoric</i>	<i>the art of persuasion, which along with grammar and logic (or dialectic); one of the three ancient arts of discourse; studying the techniques that writers or speakers utilize to inform, persuade, or motivate particular audiences in specific situations</i>
<i>риторичне запитання</i>	запитання, що не передбачає відповіді, яка б мала значення істинності або хибності, оскільки в самому запитанні вже передбачається однозначна відповідь
<i>rhetorical question</i>	<i>a question asked for a purpose other than to obtain the information the question asks, using the rhetoric speech; a means of displaying or emphasize the speaker's or author's opinion on a topic</i>
<i>риторичний аналіз</i>	процес розкодування різних аспектів побудови промови, виявлення в ній прийомів мовного впливу, оцінення мовних засобів, зокрема засобів виразності, який передбачає з'ясування таких аспектів: а) рід і жанр

тексту, його адресат; б) умови створення та виголошення промови (місце, час та ін.); в) наявність контакту з аудиторією; г) застосовані типи аргументів, види аргументації; ґ) ефективність аргументації; д) композиція тексту; е) зміна поглядів на предмет промови (внутрішній / зовнішній погляд, свій / чужий, просторовий, тимчасовий, оцінний та ін.); є) правильність, точність, доречність, виразність мовлення; ж) комунікативні невдачі, їх причини; з) доцільність використання тропів і риторичних фігур; 3) загальна оцінка тексту (переконливість, оригінальність та ін.) і нарешті – чи досягнув автор поставленої мети

rhetorical analysis

considering all elements of the rhetorical situation – the audience, purpose, medium, and context – within which a communication was generated and delivered in order to make an argument about that communication

риторичний вигук

особливо емоційне ствердження або заперечення, констатація якогось факту або думки, що супроводжується окличною інтонацією

ecphrasis

an emotional, exclamatory phrase (exclamation) used in poetry, drama, or song; a rhetorical device that originated in ancient literature

риторичний ідеал

взірець досконалого оратора, який володіє мистецтвом красномовства та всіма рисами, що потрібні для успішного публічного виступу

rhetorical ideal

риторична культура

a standard of orating a speech

рівень оволодіння знаннями з риторики і вміння застосовувати їх під час публічного виступу

rhetoric culture

the exploration of how the human species may be better understood, not as inherently rational, but in respect to its use of speech

риторичний трикутник

у теорії риторики модель публічного мовлення, яка включає три складові: промовця, слухачів та саму промову

Rhetorical Triangle

three rhetorical appeals created by Aristotle; the components of the triangle, namely pathos, logos, and ethos

риторичні фігури

rhetorical figures

засоби підсилення емоційної впливовості художньої та ораторської мови, що мають умовно діалогічний характер і до яких належать риторичний вигук, риторичне звертання, риторичне питання

the term that refers to different language techniques, each of which is used to achieve a certain effect or emphasis, namely juxtaposition, oxymoron, paradox, and pun

самоконтроль	уміння контролювати свої емоції, думки та поведінку і є одним зі складників риторичної майстерності
<i>self-control</i>	<i>an aspect of inhibitory control; the ability to regulate one's emotions, thoughts, and behavior in the face of temptations and impulses</i>
самопрезентація	вербальне й невербальне представлення власної особистості у процесі спілкування
<i>impression management</i>	<i>a conscious or subconscious process in which people attempt to influence the perceptions of other people about a person, object or event by regulating and controlling information in social interaction</i>
сарказм	їдке, викривальне, іноді гірке глузування з метою характеристики людини чи явища
<i>sarcasm</i>	<i>the caustic use of words, often in a humorous way, to mock someone or something</i>
свідомість	процес відображення дійсності мозком людини, який охоплює всі форми психічної діяльності й зумовлює цілеспрямовану діяльність людини; сприйняття, розуміння навколишнього, властиві людині; розум
<i>consciousness</i>	<i>awareness of internal and external existence</i>
свідчення	факт, річ, обставина, що підтверджують щонебудь; повідомлення про щось, підтвердження чого-небудь очевидцем або обізнаною у певній справі людиною
<i>evidence</i>	<i>an indication that the supported proposition is true</i>
сентенція	короткий образний вислів повчального характеру
<i>sententia(e)</i>	<i>brief moral sayings, such as proverbs, adages, aphorisms, maxims, or apophthegms taken from ancient or popular or other sources, often quoted without context</i>
сила голосу	реальна енергія звуку голосу, що залежить від активності роботи артикуляційного апарату

	<i>the power of the voice</i>	<i>real voice energy depending on the efficiency of articulation</i>
<i>силогізм</i>		умовивід, у якому з двох суджень-засновків одержують зумовлене ними третє судження – висновок; силогізм, або дедуктивний умовивід
	<i>syllogism</i>	<i>a kind of logical argument that applies deductive reasoning to arrive at a conclusion based on two propositions that are asserted or assumed to be true</i>
<i>синекдоха</i>		заміна одного слова чи виразу іншим на основі якоїсь кількісної характеристики предмета мовлення
	<i>synecdoche</i>	<i>a type of metonymy; a figure of speech in which a term for a part of something is used to refer to the whole (pars pro toto), or vice versa</i>
<i>синтез</i>		практичне або теоретичне об'єднання виділених у процесі аналізу частин у нове ціле
	<i>synthesis</i>	<i>the composition or combination of parts or elements so as to form a whole; the combining of often diverse conceptions into a coherent whole; the dialectic combination of thesis and antithesis into a higher stage of truth</i>
<i>складне запитання</i>		запитання, до структури якого входять два та більше запитань (запитальних речення) та має логічну форму кон'юнкції, або диз'юнкції
	<i>complex question, trick question, multiple question, fallacy of presupposition, or plurium interrogationum</i>	<i>a question that has a complex presupposition that is presumed to be acceptable to the respondent when the question is asked</i>
<i>словесно-логічне мислення</i>		провідний засіб теоретичного освоєння дійсності, що інтенсивно формується під час оволодіння дітьми науковими поняттями в процесі навчання
	<i>verbal reasoning</i>	<i>reading or hearing some information or problem, processing the information, forming a theory, and using this to evaluate the outcome of a problem</i>
<i>слово</i>		мовна одиниця, що являє собою звукове вираження поняття про предмет або явище об'єктивного світу
	<i>word</i>	<i>a basic element of language that carries an objective or practical meaning, can be used on its own, and is uninterruptible</i>

**«Солом'яного опудала»
прийом**

straw man fallacy

один з вивертів у сперечанні (логічних помилок, софізмів), за якого один з учасників суперечки явно перебільшує докази опонента або ж приписує опонентові певну позицію, а потім сам спростовує її

the informal fallacy of refuting an argument different from the one actually under discussion, while not recognizing or acknowledging the distinction

софізм

помилкове міркування, некоректне доведення, засноване на свідомому порушенні законів логіки

sophism

an argument that seems true but is really false and is used to deceive people

софісти

умовна назва великої групи мислителів Давньої Греції середини V – першої половини IV ст. до н. е., які належали до різних шкіл, мали різні погляди, але користувалися подібним методом, істотною ознакою якого був релятивізм, класичним виявленням якого може бути відомий вислів Протагора: «Людина є мірою всіх речей: існуючих, що вони існують, і неіснуючих, що вони не існують»

sophist

a class of mostly itinerant intellectuals who taught courses in various subjects, speculated about the nature of language and culture, and employed rhetoric to achieve their purposes, generally to persuade or convince others

софістика

міркування, що базуються на софізмах; застосування софізмів

sophistic

thoughts based on sophisms; the application of sophisms

софістичне запитання

запитання, сформульоване на підставі навмисно зробленої логічної помилки через використання абстрактних невизначених термінів, оперування термінами, які мають багато смислів, постановок провокаційних запитань та інших інтелектуальних маневрів із метою, щоб відповідь на запитання була такою, яку «бажає» почути софіст

sophisticated question

стоїцизм

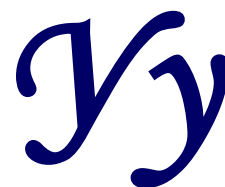
a question based on the intentional logic mistake
філософське вчення, що виникло наприкінці IV ст. до н. е. на ґрунті елліністичної культури, а його основними представники

<i>stoicism</i>	були Зенон з Китіона (336–264 рр. до н. е.), Хрисіпп (281–208 рр. до н. е.), Клеанф (264–232 рр. до н. е.), Аристон (р. близько 228–225 рр. до н. е.), Посидоній (135–50 рр. до н. е.). <i>one of the four major schools of thought established in the Hellenistic period</i>
<i>стратегія оратора</i>	загальний план майбутньої риторичної діяльності, спосіб досягнення мети промови <i>a communication tool (applied to persuade but also to convey a particular message) used in written or spoken text to affect the reader or listener in an intended manner</i>
<i>rhetorical strategy</i>	
<i>суб'єктивізм</i>	ідеалістичний напрям у філософії, який заперечує існування об'єктивної реальності як джерела відчуттів і твердить, що реальний світ існує тільки в людській свідомості <i>the doctrine that the own mental activity is the only unquestionable fact of the experience</i>
<i>subjectivism</i>	
<i>суб'єкт судження</i>	поняття про предмет думки
<i>subject of judgement</i>	<i>the notion of the cognition essence</i>
<i>судження</i>	така форма мислення, яка відображає зв'язок між предметом та його ознакою <i>the evaluation of evidence to make a decision</i>
<i>judgement (also adjudication)</i>	
<i>судження із відношенням</i>	судження, що відображає відношення між окремими предметами або їхніми ознаками <i>a relative contribution involving the degree to which the best-matching lineup member is a better match to memory than the remaining lineup members</i>
<i>relative judgement</i>	
<i>судження існування</i>	судження, в яких утверджується чи заперечується сам факт існування або не існування предмета
<i>existence (also absolute) judgement</i>	<i>a judgement stating or negating the fact of existing or non-existing</i>
<i>судове красномовство</i>	красномовство, що почало активно розвиватися із середини XIX ст. та характеризується чітким вираженням мети, відсутністю штучної розпливчасті, манірності, доступністю у сприйнятті, вмінням доцільно використовувати художню літературу, засоби естетичного впливу на слухачів, правильний тон промовця тощо <i>any discussion of past action including legal discourse – the primary setting for the</i>
<i>forensic rhetoric</i>	

сумісні поняття	<i>emergence of rhetoric as a discipline and theory</i> поняття, обсяг яких збігається принаймні частково
<i>compatible concepts</i>	<i>the notions the meanings of which partly coincide</i>
суперечка	широке публічне обговорення якого-небудь спірного питання; дискусія
<i>controversy</i>	<i>a state of prolonged public dispute or debate, usually concerning a matter of conflicting opinion or point of view</i>
суперечні поняття	порівнянні несумісні поняття, в одному з яких мисляться предмети з певними ознаками, а в другому – ті предмети відповідної предметної сфери, в яких ці ознаки відсутні, а наявність інших ознаку них не мислиться
<i>contrary concepts</i>	<i>concepts that express conceptual reason or formal features which are opposed to each other as extremes in a certain order or class</i>
схоластичний	який є схоластикою; відірваний від життя й практики
<i>scholastic</i>	<i>relating to school and education</i>

тактика оратора	система безпосередніх конкретних дій оратора, спрямованих на ефективну реалізацію стратегії
<i>rhetorical technique</i>	<i>a specific method of rhetoric that is used to appeal to a particular audience</i>
теза	положення, істинність якого обґрунтовується
<i>thesis statement</i>	<i>a concise summary of the main point or claim of the essay, research paper, etc.</i>
тембр голосу	забарвлення або характер звуку голосу, що відображає емоції, але може бути вироблений спеціальними вправами
<i>timbre</i>	<i>he perceived sound quality of a musical note, sound or tone</i>
теологія	сукупність церковних учень про бога й догмати релігії
<i>theology</i>	<i>the systematic study of the nature of the divine, or more broadly of religious belief</i>
теоретичне мислення	різновид словесно-логічного мислення, засіб цілеспрямованого теоретичного освоєння дійсності, відтворення її у поняттях
<i>theoretical thinking</i>	<i>a thought without experience or actual study of the fact</i>
теорія моногенезу	(від гр. monos «один» і genesis «народження, походження») вчення про походження всіх мов світу від однієї мови
<i>the doctrine of the monogenesis</i>	<i>the derivation of all natural languages from a single origin, presumably at some time in the Middle Paleolithic period</i>
теорія полігенезу	(від гр. poly «багато» і genesis «народження, походження») протилежна моногенезові теорія, що пов'язана з ідеєю декількох різних центрів походження людини і відповідно різних мов
<i>the doctrine of the polygenesis</i>	<i>the view that human languages evolved as several lineages independent of one another</i>
термін	слово чи група слів, які позначають один предмет (чи певну групу предметів) і вживаються в даній науці з одним чітко визначеним значенням і відповідним змістом

<i>term</i>	<i>a word or expression that has a precise meaning in some uses or is peculiar to a science, art, profession, or subject</i>
тирада	довга фраза, виголошена піднесеним тоном; сповнений пафосу монолог
<i>tirade</i>	<i>a protracted speech usually marked by intemperate, vituperative, or harshly censorious language</i>
тотожні поняття <i>identical concepts</i>	поняття, які повністю збігаються за обсягом <i>concepts that reflect the same concept extent (scope)</i>
точність мовлення	одна з властивостей мовлення, яка полягає в підборі таких слів, які повністю співвідносяться з предметами, явищами, діями, які вони називають
<i>speech accuracy</i>	<i>one of the eloquent features that is responsible for the choice of words that are relevant to the objects, phenomena and actions they nominate</i>
трансцендентальна логіка	наука про розум не тільки за формою, й за змістом; наука про необхідні закони мислення, і не для особливих предметів, а для всіх предметів узагалі; наука про правильне вживання розуму і розуму взагалі
<i>transcendental logic</i>	<i>Kant's logic characterized by the strict distinction of formal logical and metaphysical aspects of concepts</i>
тренінг <i>training</i>	тренувальний режим, тренування <i>teaching, or developing in oneself or others, any skills and knowledge or fitness that relate to specific useful competencies</i>
тривіум	цикл із трьох наук Середньовіччя, до якого включалися логіка, граматики і риторика
<i>trivium</i>	<i>the lower division of the seven liberal arts and comprises grammar, logic, and rhetoric</i>



увага слухачів	зосередженість аудиторії на мовленні та постаті оратора
<i>audience attention</i>	<i>the degree to which a target listener is likely to pay attention to the speaker's performance</i>
узагальнення	об'єднання важливих властивостей об'єкта мислення, отриманих у результаті аналізу, синтезу, абстрагування
<i>generalization</i>	<i>the act or process of generalizing; a general statement, law, principle, or proposition; the act or process whereby a learned response is made to a stimulus similar to but not identical with the conditioned stimulus</i>
узагальнення понять	логічна операція, в результаті якої відбувається перехід від поняття з вузьким обсягом (видового) до поняття з ширшим обсягом (родового) шляхом збіднення його змісту, тобто вилучення специфічних для вихідного поняття видових ознак
<i>concept generalization</i>	<i>a form of abstraction whereby common properties of specific instances are formulated as general concepts or claims; positing the existence of a domain or set of elements, as well as one or more common characteristics shared by those elements (thus creating a conceptual model); the essential basis of all valid deductive inferences (particularly in logic, mathematics and science), where the process of verification is necessary to determine whether a generalization holds true for any given situation</i>
умовивід	логічна дія, за допомогою якої з одного або частіше кількох суджень виводиться нове судження
<i>logical consequence</i>	<i>a fundamental concept in logic which describes the relationship between statements that hold true when one statement logically follows from one or more statements; a necessary and formal means that explains with formal proof and models of interpretation</i>
універсалії	знаки, терміни, імена, що позначають групи

подібних між собою речей і таких, що існують тільки в розумі

universals

signs, terms and names indicating groups of similar things; signs that exist only in cognition; an ancient question from metaphysics that has inspired a range of philosophical topics and disputes: Should the properties an object has in common with other objects, such as color and shape, be considered to exist beyond those objects? And if a property exists separately from objects, what is the nature of that existence?

уточнювальне запитання
(«чи-запитання»)

запитання, що вимагає уточнення знання (інформації) стосовно певного об'єкта пізнання (його існування, властивостей, притаманних йому, тощо)

specifying question

a question that aims at specifying some bit of knowledge (the existence, properties, characteristics of an object)

уявлення

розуміння чого-небудь, знання чого-небудь, яке ґрунтується на досвіді, одержаних відомостях, якихось даних і т. ін.

representation

the use of signs that stand in for and take the place of something else



фонаційне дихання
(мовленнєве)

phonatory breathing

дихання, що відрізняється від повсякденного енергійним зітханням і тривалим рівномірним видихом, дає енергію для голосу і регулює силу звуків, різноманітних за своєю природою

the use of breathing for the purposes of phonation; breathing mechanics

формально-логічні закони

laws of formal logic

закони правильної побудови і зв'язки думки, що виражають такі суттєві, загальні, неодмінні властивості мислення, як визначеність, несуперечність, послідовність і обґрунтованість

a set of certain "laws of thought", first formulated by Aristotle

фразовий наголос

phrasal stress

виділення різною силою голосу слова чи слів у межах фрази, що залежить від їх смислового навантаження й місця в реченні

stress assigned beyond word stress in syntactic collocations of words, such as phrases, clauses, or sentences.

Xx

хвилювання під час виступу

speech anxiety

хвилювання, яке передує виступові чи охоплює оратора безпосередньо під час промови

agitation ranging from a slight feeling of “nerves” to a nearly incapacitating fear comprising the symptoms of shaking, sweating, butterflies in the stomach, dry mouth, rapid heartbeat, and squeaky voice.

хибна аналогія

помилка у створенні аргументації або ж виверт у сперечанні, коли аналогію проводять між такими предметами та явищами, між якими практично немає спільних ознак (наприклад: «Якщо вчені, проводячи дослідження, можуть з'ясувати й уточнювати інформацію у книжках, інтернеті чи в колег, то чому ж нам, студентам, на контрольній не можна підглянути або запитати щось у сусіда?»)

fallacy (also false analogy)
хибна дилема

an argument based on misleading, superficial, or implausible comparisons

виверт у сперечанні, за якого один з опонентів визнає лише дві взаємовиключні альтернативи, тоді як насправді ці альтернативи або не виключають одна одну, або ж їх є більш ніж дві (наприклад: «Або наша країна візьме черговий кредит, або нас чекає крах економіки». Тоді як насправді економіка може розвалитися і після того, як буде взято чергову позику)

false dilemma

fallacy occurring when someone misrepresents an issue by offering only two options (when more exist) or by presenting the options as mutually exclusive (when they are not)



часова модальність

temporal modality

модальність з погляду часових характеристик того, що відбувається в світі

any system of rules and symbolism for representing, and reasoning about, propositions qualified in terms of time (for example, “I am always hungry”, “I will eventually be hungry”, or “I will be hungry until I eat something”).

часовий вимір знання

temporal dimension in the study of knowledge

чистота мовлення

perspicuity

параметр, який визначає, що знає або не знає про певний об’єкт інтелектуальний суб’єкт у час *f*

approaches to understanding knowledge creation and representation over time

відсутність у ній жаргонних, просторічних вульгарних елементів – усього того, що виходить за рамки літературної норми, а також слів-паразитів, непотрібних призвуків та ін; високий рівень культури мови

a characteristic of a speech or a prose composition that communicates effectively with its intended audience

Яя

ясність мовлення

доступність мовлення адресату, його
точність, суворі логіка, чітка композиція,
лаконічність

clarity of communication

*an ability to speak in recognizable language
comprising the preciseness, strict logic, clear
composition and conciseness to make the
message meaningful for the addressee*

Перелік бібліографічних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Еверет Д. Походження мови : як ми навчилися говорити. К : Наш Формат, 2019. 344 с.
3. Жеребкін В. Є. Логіка : Підручник. 4-те вид., випр. К. : Т-во «Знання», КОО, 2001. 255с.
4. Конверський А. Є. Логіка : підручник. 2-е видання, виправлене. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. 391 с.
5. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: Навчальний посібник. Київ : МАУП, 2000 р. 256 с.
6. Макович Х.Я., Вербицька Л.О., Капітан Н.О. Словник термінів і понять з риторики. Львів, 2016. 140 с.
7. Сластенко Є.Ф., Ягодзінський С.М. Логіка : Навч. посіб. К. : Книжкове видавництво НАУ, 2005. 192 с.
8. Словник української мови : академічний тлумачний словник. URL : <http://sum.in.ua> (дата звернення 16.08.2020).
9. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки. 3-ге видання, доповнене. К. : «Академвидав», 2012. 528 с.
10. Тофтул М. Г. Логіка. 2-ге видання, перероблене, доповнене. К. : «Академія», 2008. 400 с.
10. Тофтул М. Г. Логіка : словник-довідник. 2-ге видання, перероблене, доповнене. К. : «Академія», 2012. 312 с.
11. Шелудченко С. Б., Павлюк А. Б., Рогач О. О., Бойчук В. М. Педагогічна риторика і комунікативна логіка: термінологічний словник. Луцьк: Вежа Друк, 2022. 56 с.
12. Britannica: The Online Encyclopedia. URL : <https://www.britannica.com> (accessed 05 July 2023).
13. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org> (accessed 04 July 2023).
14. Collins English Dictionary. URL : <https://www.collinsdictionary.com> (accessed 03 July 2023).
15. A Dictionary of Philosophical Terms and Names. URL : <http://www.philosophypages.com/dy/> (accessed 03 July 2023).
16. Oxford Reference Library. URL : <https://www.oxfordreference.com/page/about> (accessed 05 July 2023)
17. Merriam-Webster: Dictionary and Thesaurus. URL : <https://www.merriam-webster.com> (accessed 03 July 2023).
18. Scholarly Community Encyclopedia: from Scholars for Scholars. URL : <https://encyclopedia.pub> (accessed 05 July 2023).
19. SirBacon.org. URL : <https://sirbacon.org/4-idols/> (accessed 06 July 2023).

Для нотаток

Для нотаток